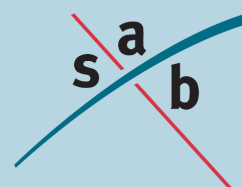

Passende beoordeling

Crematorium Haarlo

Gemeente Berkelland

Datum: 9 juni 2015
Projectnummer: 130151

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Leeswijzer	3
2	Uitkomsten voortoets	4
2.1	Betrokken Natura 2000-gebieden	4
2.2	Cumulatie	5
2.3	Uitkomsten berekeningen	6
2.4	Beoordeling effecten op Duitse Natura 2000-gebieden	8
2.5	Beoordeling effecten op Nederlandse Natura 2000-gebieden	8
2.6	Conclusie	9
3	Passende beoordeling	10
3.1	Wettelijk kader	10
3.2	Ecologische beoordeling van de effecten	10
3.3	Mitigerende maatregelen	28
4	Conclusie	35

Bijlagen

- 1. voortoets*
- 2. overzichtstabel knelpunten*
- 3. overzicht soorten voor stikstofgevoelige leefgebieden*
- 4. memo vrijkomende natuur*
- 5 wijziging melding Activiteitenbesluit + beantwoording gemeente*

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Rondom Rouw BV heeft een initiatief ontwikkeld om op het landgoed aan de Groenloseweg 2 te Haarlo, gemeente Berkelland, een nieuw crematorium te realiseren. Voor deze nieuwe ontwikkeling wordt het vigerende bestemmingsplan herzien. Het crematorium en de verkeersaantrekkende werking die daarvan uitgaat kan mogelijk een effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen die zijn opgesteld voor de Natura 2000-gebieden gelegen binnen de invloedssfeer van het plangebied. Om te bepalen of negatieve effecten op kunnen treden op deze Natura 2000-gebieden is een voortoets uitgevoerd. De uitgevoerde natuurtoets is beschreven in het rapport Voortoets Natuurbeschermingswet 1998 Crematorium Haarlo van 15 mei 2015. Deze voortoets is als bijlage 1 bij voorliggende passende beoordeling gevoegd.

In deze voortoets is, gelet op de grote afstand tussen de omliggende Natura 2000-gebieden en het plangebied, ingezoomd op de effecten van vermessing en verzuring. Andere effecten worden niet verwacht. Ten behoeve van het beoordelen van de effecten van vermessing en verzuring zijn berekeningen uitgevoerd om de omvang van de toename van de stikstofdepositie te bepalen en daarmee de effecten van vermessing en verzuring. In de voortoets is met inachtneming van de uitkomsten van deze berekeningen (ecologisch) onderbouwd dat op grond van objectieve gegevens het plan op zichzelf en in cumulatie met andere plannen c.q. projecten, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de binnen de invloedssfeer van het plangebied gelegen Natura 2000-gebieden niet verslechtert en geen significant verstorend effect heeft op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Om die reden kan het bestemmingsplan Buitengebied, crematorium Haarlo 2014, waarin de realisering van het nieuwe crematorium mogelijk wordt gemaakt, met inachtneming van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998 worden vastgesteld. Een passende beoordeling is dan ook niet noodzakelijk.

Toch is er in samenspraak tussen initiatiefnemer en de gemeente Berkelland besloten (vrijwillig) een passende beoordeling uit te voeren en een milieueffectrapport op te stellen. Voorliggend rapport geeft de resultaten weer van de vrijwillig uitgevoerde passende beoordeling.

1.2 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk worden in hoofdstuk 2 kort de belangrijkste aspecten uit de voortoets herhaald. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de uitgevoerde passende beoordeling. Het rapport wordt in hoofdstuk 4 afgesloten met een conclusie.

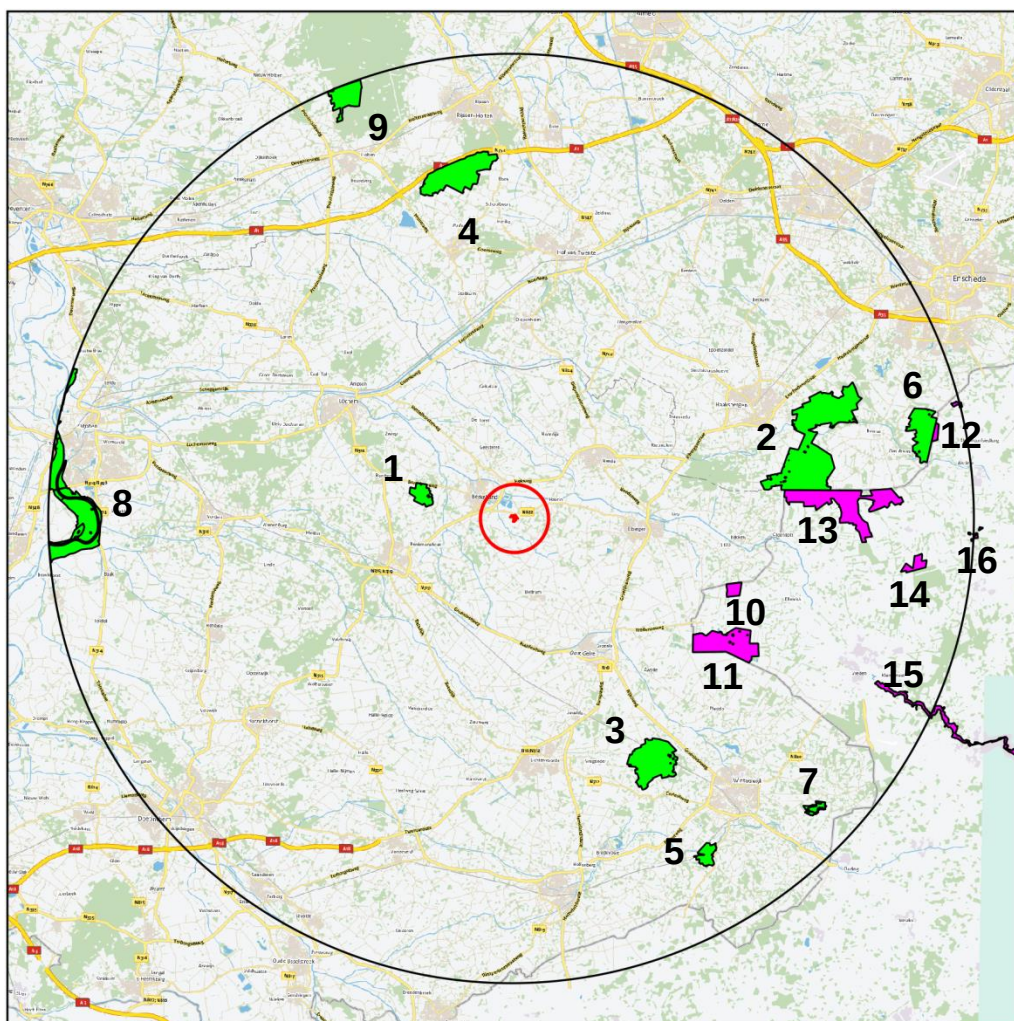
2 Uitkomsten voortoets

2.1 Betrokken Natura 2000-gebieden

Rondom het crematorium, binnen een straal van 25 kilometer, liggen negen Nederlandse Natura 2000-gebieden en zeven Duitse Natura 2000-gebieden. Het betreft, voor zowel Nederland als Duitsland, gebieden die zijn aangewezen in het kader van de EU Habitat- en Vogelrichtlijn. Onderstaande tabel en navolgende afbeelding geven een overzicht van deze 16 Natura 2000-gebieden met de afstand en ligging tot het plangebied.

Overzicht van de nabij het plangebied gelegen Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebied	Land	Afstand [m]
1 Stelkampsveld	NL	4215
2 Buurserzand & Haaksbergerveen	NL	13250
3 Korenburgerveen	NL	13720
4 Borkeld	NL	17608
5 Bekendelle	NL	20240
6 Witte Veen	NL	21491
7 Willinks Weust	NL	21876
8 Rijntakken	NL	22093
9 Sallandse Heuvelrug	NL	23239
10 Vogelschutzgebiet 'Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes'	DE	11335
11 Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	DE	11335
12 Witte Venn, Krosewicker Grenzwald	DE	22756
13 Lüntener Fischteich u. Ammeloer Venn	DE	15316
14 Schwattet Gatt	DE	20878
15 Berkel	DE	21236
16 Wacholderheide Hörsteloe	DE	24353

Topografische kaart met globale ligging van het plangebied (rood omkaderd), de Nederlandse Natura 2000-gebieden (groene gebieden) en de Duitse Natura 2000-gebieden (paarse gebieden). Nummering Natura 2000-gebieden volgens voorstaande tabel.

In deze Natura 2000-gebieden zijn zogenaamde voor stikstofgevoelige habitattypen aanwezig. Dat zijn habitattypen welke gevoelig zijn voor verzuring en vermisting. Bovendien blijkt dat in deze gebieden de achtergronddepositie van stikstof hoger is dan de kritische depositiewaarde¹ van de voor stikstofgevoelige habitattypen. Naast effecten op deze habitattypen kan de toename van de stikstofdepositie ook invloed hebben op zowel vogelsoorten van de Vogelrichtlijn als dieren en planten van de Habitatrichtlijn.

2.2 Cumulatie

Door rekening te houden met cumulatie van effecten wordt beoogd te voorkomen dat een opeenstapeling van op zich kleine effecten uiteindelijk leidt tot significante negatieve effecten. Vaak zijn het juist combinaties van activiteiten die de instandhoudingsdoelstellingen bedreigen (en niet de afzonderlijke activiteiten).

¹ De kritische depositiewaarde is de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitatype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie (Van Dobben e.a., 2012).

Vandaar dat de effecten van activiteiten moeten worden beoordeeld in combinatie met andere projecten of handelingen van ontwikkelingen die in de nabije toekomst kunnen worden uitgevoerd zonder dat daar nog nadere besluiten noodzakelijk voor zijn.

Er zijn op dit moment geen projecten of plannen bekend welke in cumulatie met voorliggend plan een negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.

2.3 Uitkomsten berekeningen

In het kader van de voortoets zijn berekeningen uitgevoerd. In bijlage 4 bij de voortoets zijn de randvoorwaarden van het model en de inputgegevens weer te vinden.

In onderstaande tabellen zijn de uitkomsten van de berekeningen weergegeven. De eerste tabel ziet op de Nederlandse Natura 2000-gebieden. De tweede tabel op de Duitse Natura 2000-gebieden. Voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden is gerekend op de habitattypen, voor de Duitse Natura 2000-gebieden op de rand van deze gebieden.

Tabel 1: stikstofdepositiebijdrage van het plan op de rand van voor stikstofgevoelige habitattypen in de omgeving van het plangebied. Per habitatype is de kritische depositiewaarde (KDW), achtergronddepositie (AD), de berekende planbijdrage en de bijdrage van het plan ten opzichte van de KDW van het betreffende habitatype weergegeven.

Natura 2000-gebied	Habitatype	Naam van het habitatype	KDW [mol N/ha/j]	AD 2015 [mol N/ha/j]	Planbijdrage [mol/ha/jr]	Planbijdrage t.o.v. KDW [%]
Buurserzand & Haaksbergerveen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	1071	1864	0,00281	0,00026
Stelkampsveld	H3130	Zwakgebufferde vennen	571	1899	0,00409	0,00072
Buurserzand & Haaksbergerveen	H3160	Zure vennen	714	2023	0,00449	0,00063
Rijntakken	H3270	Slikkige rivieroever	> 2400	1646	0,00070	0,00003
Stelkampsveld	H4010A	Vochtige heiden, hogere zandgronden	1214	1899	0,00405	0,00033
Stelkampsveld	H4030	Droge heiden	1071	1899	0,00406	0,00038
Buurserzand & Haaksbergerveen	H5130	Jeneverbesstruwelen	1071	2023	0,00336	0,00031
Rijntakken	H6120	Stroomdalgraslanden	1286	1551	0,00079	0,00006
Korenburgerveen	H6230	Heischrale graslanden	857	2217	0,00225	0,00026
Stelkampsveld	H6230vka	Heischrale graslanden (vochtige, kalkarme variant)	714	1899	0,00392	0,00055
Stelkampsveld	H6410	Blauwgraslanden	1071	1899	0,00400	0,00037
Rijntakken	H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	1857	1551	0,00079	0,00004

Buurserzand & Haaksbergerveen*	H6510A	Glanshaver- en vossenstaart-hooilanden (glanshaver)	1429	1864	0,00301	0,00021
Korenburgerveen	H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	500	2007	0,00158	0,00032
Witte Veen	H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	786	1841	0,00197	0,00025
Korenburgerveen	H7120ah	Herstellende hoogvenen (actieve hoogvenen)	500	2053	0,00264	0,00053
Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120hb	Herstellende hoogvenen (hoogveenbossen)	1786	2019	0,00295	0,00017
Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120vh	Herstellende hoogvenen (vochtige heiden)	1214	1989	0,00329	0,00027
Korenburgerveen	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	1214	2379	0,00222	0,00018
Stelkampsveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	1429	1899	0,00393	0,00028
Korenburgerveen	H7210	Galigaanmoerassen	1571	2217	0,00256	0,00016
Stelkampsveld	H7230	Kalkmoerassen	1143	1899	0,00400	0,00035
Stelkampsveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	1429	1822	0,00417	0,00029
Bekendelle	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	1429	2026	0,00171	0,00012
Buurserzand & Haaksbergerveen	H91D0	Hoogveenbossen	1786	1954	0,00318	0,00018
Rijntakken	H91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	2429	1551	0,00049	0,00002
Stelkampsveld	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1857	1899	0,00376	0,00020
Rijntakken	H91F0	Droge hardhoutooibossen	2071	1551	0,00087	0,00004
Rijntakken	ZGH3150baz	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, zoekgebied	2143	1560	0,00077	0,00004
Rijntakken	ZGH6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver), zoekgebied	1429	1533	0,00086	0,00006
Rijntakken	ZGH6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (Vossenstaart), zoekgebied	1571	1551	0,00086	0,00005
Korenburgerveen	ZGH7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen), zoekgebied	1214	2379	0,00221	0,00018
Rijntakken	ZGH91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen), zoekgebied	2429	1604	0,00084	0,00003
Rijntakken	ZGH91F0	Droge hardhoutooibossen, zoekgebied	2071	1688	0,00082	0,00004

Tabel 2: stikstofdepositiebijdrage van het plan op de Duitse Natura 2000-gebieden

<i>Natura 2000-gebied</i>	<i>Afstand [m]</i>	<i>Stikstofdepositie- bijdrage plan [mol N/ha/j]</i>
Vogelschutzgebiet 'Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes'	11335	0,00203
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	11335	0,00203
Witte Venn, Krosewicker Grenzwald	22756	0,00204
Lüntener Fischteich u. Ammeloer Venn	15316	0,00250
Schwattet Gatt	20878	0,00184
Berkel	21236	0,00108
Wacholderheide Hörsteloe	24353	0,00157

2.4 Beoordeling effecten op Duitse Natura 2000-gebieden

Ten aanzien van de Natura 2000-gebieden die in Duitsland zijn gelegen is tot de conclusie gekomen dat op grond van jurisprudentie de effecten mogen worden beoordeeld aan de hand van de Duitse beoordelingssystematiek.

De Duitse beoordelingssystematiek begrenst het onderzoeksgebied waarbinnen wordt onderzocht of er sprake is van een (significant negatief) effect tot het gebied waar de toename van de stikstofdepositie als gevolg van het project 7,14 mol/ha/jr of meer bedraagt. Een berekende toename van de stikstofdepositie onder deze norm is volgens Duitsland niet betrouwbaar, waardoor de effecten ook niet meer zijn te bepalen.

Uit de tabel 3 in paragraaf 2.2 volgt dat de maximale stikstofdepositietoename van het plan op de Duitse Natura 2000-gebieden 0,00250 mol/ha/jr bedraagt. Dit betekent dus dat met inachtneming van de Duitse beoordelingssystematiek wordt geconcludeerd dat er voor wat betreft de realisatie van het nieuwe crematorium met bijbehorende voorzieningen geen effecten zijn te verwachten op de Duitse Natura 2000-gebieden.

In voorliggende passende beoordeling wordt dan ook niet verder ingegaan op de zeven Duitse Natura 2000 gebieden, welke zijn gelegen binnen de invloedssfeer van het plangebied.

2.5 Beoordeling effecten op Nederlandse Natura 2000-gebieden

De mogelijke effecten van de toename van de stikstofdepositie, zoals weergegeven in de eerste tabel in paragraaf 2.3., zijn beoordeeld in de voortoets. Uit de beoordeling zijn de navolgende conclusies te trekken.

- Voor een deel van de voor stikstofgevoelige habitattypen wordt de kritische depositiewaarde niet overschreden door de achtergronddepositie. Effecten van vermeting en verzuring door de stikstoftoename van het plan zijn, gelet op de zeer geringe toename, aldaar niet aan de orde.

- Uit wetenschappelijke onderzoeken die zijn uitgevoerd naar de effecten van stikstof op veranderingen in vegetatiestructuur en soortenrijkdom blijkt dat pas bij hoge depositiewaarden van stikstof, waarbij beoordeeld wordt wat de toename is van hele kilogrammen stikstof per hectare per jaar, zijnde een toename van 70 mol N/ha/jr.² Gelet hierop kan niet anders worden geconcludeerd dan dat de zeer geringe toename van de stikstofbijdrage van het plan van maximaal 0,00449 mol/ha/jr (zijnde 0,00063% van de KDW) niet leidt tot ecologische significante veranderingen in vegetatiestructuur en soortenrijkdom.
- Uit een analyse van diverse objectieve gegevens volgt dat instandhouding van de voor stikstofgevoelige habitattypen in de omliggende Natura 2000-gebieden met name gestuurd wordt door hydrologische processen (kwel, peilbeheer, inzijging gebiedsvreemd water). Er zijn dus andere (natuurlijke) processen die een sleutelrol vervullen ten aanzien van het voorkomen en de instandhouding van de voor stikstofgevoelige habitattypen.
- Ten einde de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden te behalen is een vorm van beheer nodig om te zorgen dat de successie natuurlijk wordt vertraagd en natuurlijke gradiënten tussen vegetatietypen en habitattypen in stand blijft. Middels maaien, begrazen of plaggen kunnen de kenmerkende vegetaties van de habitattypen behouden blijven en, waar mogelijk, uitgebreid worden. Een gunstig neveneffect van deze beheermaatregelen is dat stikstof uit het gebied wordt afgevoerd, welke groter is dan de toename van de stikstofdepositie als gevolg van de komst van het crematorium met bijbehorende voorzieningen.

2.6 Conclusie

Op grond van de in de vorige paragrafen beschreven conclusies is het niet nodig om een passende beoordeling uit te voeren. Echter, initiatiefnemer en gemeente hebben in goed onderling overleg besloten om toch –geheel vrijwillig– een passende beoordeling uit te voeren. In het volgende hoofdstuk wordt deze uitgevoerde passende beoordeling beschreven.

² De jaarlijkse stikstofdepositie wordt zowel in mol per ha als kg per ha uitgedrukt. Deze eenheden zijn op een vermenigvuldigingsfactor na identiek: 1000 mol stikstof is gelijk aan 14 kg stikstof ofwel 1 kg stikstof $\approx$ 70 mol stikstof.

3 Passende beoordeling

3.1 Wettelijk kader

De bescherming van Natura 2000-gebieden is in Nederland geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nbw 1998). Deze wet beschermt gebieden die zijn aangewezen onder de Habitatrichtlijn en/of de Vogelrichtlijn. Samen vormen deze gebieden het Nederlandse deel van het Europese netwerk van natuurgebieden genaamd Natura 2000.

Voor ieder plan waarvan op voorhand niet kan worden vastgesteld dat significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten, geldt dat een nadere toetsing in de vorm van een passende beoordeling dient plaats te vinden. Een dergelijke passende beoordeling moet voor het bevoegde gezag een gedegen beoordeling mogelijk maken of instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden worden aangetast.

De passende beoordeling is bedoeld om zo nauwkeurig mogelijk in kaart te brengen of de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied, crematorium Haarlo 2014 kan leiden tot significante aantasting van natuurlijke kenmerken van nabij of in het plangebied gelegen Natura 2000-gebieden. Op grond van vaste jurisprudentie mogen bij de passende beoordeling autonome ontwikkelingen en mitigerende maatregelen worden betrokken. Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die genomen worden om effecten te verzachten en hebben betrekking op dezelfde locatie waar de effecten plaatsvinden.

Eén van de mitigerende maatregelen die voor bestemmingsplannen kan worden genomen betreft saldering.

Zoals de Afdeling in meerdere uitspraken heeft overwogen kan saldering in de vorm van –gedeeltelijke- intrekking van een milieuvergunning, Hinderwetvergunning, Nbw-vergunning of melding worden betrokken als maatregel in de passende beoordeling. Een voorwaarde om deze vorm van externe saldering als maatregel te kunnen betrekken in de passende beoordeling is dat er een directe samenhang bestaat tussen de intrekking van de toestemming en het plan c.q. project dat uitgevoerd gaat worden. Die directe samenhang wordt aangenomen als de toestemming voor het saldo-gevende bedrijf daadwerkelijk is of zal worden ingetrokken ten behoeve van de oprichting of uitbreiding van het saldo-ontvangende bedrijf. Dit kan blijken uit het intrekkingsbesluit of uit een overeenkomst tussen het saldo-gevende en saldo-ontvangende bedrijf over de overname van het stikstofdepositiesaldo van de in te trekken toestemming. Verder dient vast te staan dat de bedrijfsvoering van het saldo-gevende bedrijf - in zoverre - daadwerkelijk is of wordt beëindigd.

3.2 Ecologische beoordeling van de effecten

Zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven zijn in het kader van de voortoets berekeningen uitgevoerd. Uit deze berekeningen blijkt dat er sprake is van een zeer

geringe toename van de stikstofdepositie op voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden.

Tabel 1: stikstofdepositiebijdrage van het plan op de rand van voor stikstofgevoelige habitattypen in de omgeving van het plangebied. Per habitatype is de kritische depositiewaarde (KDW), achtergronddepositie (AD), de berekende planbijdrage en de bijdrage van het plan ten opzichte van de KDW van het betreffende habitatype weergegeven.

Habitatype	Afstand tot plangebied [m]	KDW [mol N/ha/j]	AD 2015 [mol N/ha/j]	Planbijdrage [mol N/ha/j]	Planbijdrage t.o.v. KDW [%]
H2310	17360	1071	1864	0,00281	0,00026
H3130	4606	571	1899	0,00409	0,00072
H3160	16085	714	2023	0,00449	0,00063
H3270	23614	> 2400	1646	0,00070	0,00003
H4010A	4593	1214	1899	0,00405	0,00033
H4030	4586	1071	1899	0,00406	0,00038
H5130	15819	1071	2023	0,00336	0,00031
H6120	22628	1286	1551	0,00079	0,00006
H6230	15321	857	2217	0,00225	0,00026
H6230VKA	4644	714	1899	0,00392	0,00055
H6410	4600	1071	1899	0,00400	0,00037
H6430C	22639	1857	1551	0,00079	0,00004
H6510A	16569	1429	1864	0,00301	0,00021
H7110A	14812	500	2007	0,00158	0,00032
H7110B	22362	786	1841	0,00197	0,00025
H7120AH	14101	500	2053	0,00264	0,00053
H7120HB	14471	1786	2019	0,00295	0,00017
H7120VH	13671	1214	1989	0,00329	0,00027
H7140A	15147	1214	2379	0,00222	0,00018
H7150	4657	1429	1899	0,00393	0,00028
H7210	15198	1571	2217	0,00256	0,00016
H7230	4600	1143	1899	0,00400	0,00035
H9120	4345	1429	1822	0,00417	0,00029
H9160A	20695	1429	2026	0,00171	0,00012
H91D0	13275	1786	1954	0,00318	0,00018
H91E0A	22199	2429	1551	0,00049	0,00002
H91E0C	4824	1857	1899	0,00376	0,00020
H91F0	22898	2071	1551	0,00087	0,00004
ZGH3150BAZ	23371	2143	1560	0,00077	0,00004
ZGH6510A	22500	1429	1533	0,00086	0,00006
ZGH6510B	22738	1571	1551	0,00086	0,00005
ZGH7140A	15195	1214	2379	0,00221	0,00018
ZGH91E0A	22221	2429	1604	0,00084	0,00003
ZGH91F0	23016	2071	1688	0,00082	0,00004

3.2.1 Effecten op habitattypen

Voor de habitattypen waar in de huidige situatie de AD de KDW overschrijdt en door de planbijdrage de overschrijding in geringe mate toeneemt, worden in deze paragraaf de mogelijk effecten van verzuring en vermesting beoordeeld. Aan de hand van objectieve gegevens wordt getoetst of er in ecologisch opzicht sprake is van een effect dan wel of de stikstofdepositiebijdrage van het plan aan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de omliggende Natura 2000-gebieden in de weg staat.

Actuele staat van instandhouding

In het kader van de beoordeling van de effecten van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen in omliggende Natura 2000-gebieden is de huidige staat van instandhouding van de habitattypen bepaald. Voor alle Nederlandse Natura 2000-gebieden zijn conceptbeheerplannen beschikbaar waarin de actuele staat van instandhouding voor oppervlakte en kwaliteit is vastgelegd. Onderstaande tabel toont voor elk habitatype per Natura 2000-gebied de actuele staat van instandhouding. De informatie is afkomstig van de beheerplannen van de desbetreffende Natura 2000-gebieden. Waar nader in het ontwerp beheerplan gespecificeerd, wordt onderscheid gemaakt in oppervlakte en kwaliteit van het habitatype.

Tabel 4: een overzicht van de beoordeling van de oppervlakte en kwaliteit per Natura 2000-gebied en per habitatype. Waar mogelijk zijn de resultaten van respectievelijk oppervlakte en kwaliteit apart opgenomen en gescheiden door een ' / '.

Natura 2000-gebied									
Habitatype	Bekendelle	Borkeld	Buurserzand & Haaksbergerveen	Korenburgerveen	Rijntakken	Sallandse Heuvelrug	Stelkampsveld	Willinks Weust	Witte Veen
Oppervlakte / Kwaliteit									
H2310		M	G						
H3130			M	O			G / G		G
H3160		O				G			G
H4010A		M	M tot G			G	G / G		G
H4030		M	n.b.			G	N / N		G
H5130		M	V			N / M		N / G	
H6120					O / V				
H6230		O		N		G	G / G	G / G	
H6410				V			G / N	G / N	
H6510A					N / M				
H7110A			G	G					
H7110B						M			G
H7120			G	V					
H7140A				N					
H7150		O					G / G		
H7210				O					
H7230			n.b.				G / G		
H9120	V							N / N	
H9160A	V							N / G	
H91D0			M	n.b.					n.b.
H91E0C	G		n.b.	M			G / G		

O = ongunstig; M = matig; N = neutraal; V = voldoende; G = gunstig; n.b. = niet beoordeeld.

Knelpunten instandhoudingsdoelstellingen habitattypen

Voor elk van de Natura 2000-gebieden is in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (hierna: PAS) een gebiedsanalyse opgesteld. In deze analyses worden de knelpunten voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen per voor stikstof gevoelig habitatype gegeven. Uit een nadere beschouwing van alle in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden blijkt dat er meerdere knelpunten zijn welke het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de verschillende habitattypen belemmeren. De knelpunten zijn onderverdeeld in drie aspecten, te weten: hydrologie, beheer & inrichting en stikstofdepositie. Bijlage 2 toont een overzicht welke aspecten bij de instandhoudingsdoelstellingen van elk afzonderlijk aangewezen habitatype³ per Natura 2000-gebied van belang zijn. Vervolgens wordt in onderhavige tekst het effect van elk aspect nader besproken en wordt beoordeeld welke rol deze aspecten spelen bij het al dan niet behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Analyse van de effecten

Stuifzandheiden met struikhei – H2310

Stuifzandheiden met struikhei omvat begroeiingen met dwergstruiken op droge zandgrond in binnenlandse stuifzandgebieden. De bodems zijn droog, zuur en zeer voedsel- en kalkarm. Het habitatype komt voor in de Natura 2000-gebieden Buurserzand & Haaksbergerveen en Borkeld. De actuele staat van instandhouding voor dit habitatype in deze gebieden is respectievelijk matig en goed. Knelpunten bij het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn gelegen in deels het beheer en stikstofdepositie. Uit het ontwerp beheerplan van beide gebieden blijkt dat er in zowel de Borkeld als in Buurserzand & Haaksbergerveen reeds beheermaatregelen worden uitgevoerd ten einde de instandhoudingsdoelstellingen te behalen. Het betreft hier begrazing, periodiek verwijderen van houtopslag en kleinschalig plaggen. Plaggen is een zeer effectieve methode in het afvoeren van nutriënten: in vergraste heide waar tot de minerale bodem wordt geplagd wordt 1000-1100 kg N per ha verwijderd, in terreinen waar ongeveer een kwart van de humuslaag blijft zitten bedraagt de afvoer van stikstof ongeveer 800-880 kg N per ha (Verbeek e.a. 2006). Dit bij 1100 kg N / ha circa 78500 mol N per hectare en bij 800 kg N/ha circa 57115 mol N/ha. Plaggen gebeurt niet in grote oppervlakten, maar enkel op lokale schaal. Uit het beheerplan van Buurserzand & Haaksbergerveen volgt dat jaarlijks 1-2 hectare van de ruim 150 hectare wordt geplagd. Er wordt daardoor tenminste 1600 kg N per jaar uit het gebied verwijderd. Dit komt neer op een stikstofreductie van 11.4230 mol.

In de Borkeld wordt in de huidige situatie niet geplagd, maar enkel begrazing toegepast en houtopslag verwijderd. Uit Elbersen e.a. (2003) volgt dat bij begrazing van vergraste heideterreinen, als H2310, circa 4 kilogram stikstof per individu per jaar wordt afgevoerd. Dit is circa 286 mol N per individu per jaar. De schaapskudde op de Borkeld bestaat uit meer dan 150 individuen⁴. Een kudde van dergelijk omvang verwijdert tenminste 21.450 mol N per jaar uit de Borkeld.

³ Aangewezen habitattypen: habitattypen zoals genoemd in artikel 1 lid 2 van het aanwijzingsbesluit van de het betreffende Natura 2000-gebied.

⁴ <http://www.beleeftwente.nl/agenda-item/14513/schaapscheren-op-de-borkeld/>.

Voorstaande toont aan dat door bestaand regulier beheer als plaggen en begrazing reeds grote hoeveelheden stikstof uit het Natura 2000-gebied worden verwijderd. Gelet op de huidige stikstofafvoer door beheermaatregelen in relatie met de berekende stikstofdepositiebijdrage van 0.00281 mol N/ha/j kan worden gesteld dat de planbijdrage niet leidt tot een effect van verzuring en vermesting. Effecten van de stikstofdepositiebijdrage van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen zijn niet aanwezig. Het plan staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor stuifzandheiden met struiken niet in de weg.

Zwak gebufferde vennen - H3130 & Zure vennen - H3160

Voor zwak gebufferde vennen en ook voor zure vennen geldt dat herstel van de hydrologie de eerste vereiste is, daar waar deze niet meer de gewenste kwantiteit of kwaliteit heeft, alvorens herstel in het kader van stikstofdepositie plaats kan vinden (Arts e.a. 2012a, 2012b).

Bij zwak gebufferde vennen (evenals zure vennen (H3160) vormen twee hydrologische processen een knelpunt bij het behalen van de instandhoudingsdoelstelling. Ten eerste is er het proces van verdroging. Verdroging ontstaat in alle Natura 2000-gebieden door te lage (grond-)waterstanden. Een te lage waterstand is het gevolg van normalisatie van het peilbeheer dan wel de drainerende werking van omliggende watergangen en (agrarische) gronden. In zowel Buurserzand & Haaksbergerveen, Korenburgerveen en Stelkampsveld met habitatype H3130, in Bekendelle met H3160 als in Witte Veen (H3130 en H3160) zijn negatieve effecten van drainage en te lage grondwaterstanden een groot knelpunt. In de huidige situatie is er in alle gebieden, door drainage en te lage waterstanden, sprake van een afname van de toevoer van (basenrijk) kwelwater wat leidt tot verzuring van de bodem. Een tweede hydrologisch proces wat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg kan staan is externe eutrofiëring. In veel gebieden is er sprake van een toestroom van voedselrijk grondwater als gevolg van de inzijging van vermest grondwater door bemesting van intrekgebieden binnen en buiten de Natura 2000-gebieden.

Ook het aspect beheer en inrichting heeft een wezenlijke invloed op de kwaliteit en oppervlakte van dit habitatype. Een aantal gebieden worden (nog steeds) negatief beïnvloed door het direct aangrenzend landbouwgebruik en de ontwatering buiten de begrenzing. Deze gebieden staan daardoor onder druk door sterk verlaagde grondwaterstanden, verminderde kwel en (dreigende) vermesting van buiten het Natura 2000-gebied.

Atmosferische stikstofdepositie speelt, zoals uit het bovenstaande blijkt, weliswaar een rol in het verzurings- en vermestingsproces, maar zal, op zichzelf, in zure en zwakgebufferde vennen van goede ecologische kwaliteit geen directe verzuring en vermesting veroorzaken. Dit blijkt uit het feit dat in de huidige situatie, waar de AD reeds de KDW reeds overschrijdt, wel zwak gebufferde en zure vennen van goede kwaliteit in de Natura 2000-gebieden aanwezig zijn (DLG 2015; Provincie Gelderland, 2015; Provincie Overijssel, 2015). Gelet op voorstaande in combinatie met de geringe stikstofdepositiebijdrage van het plan (zie paragraaf 2.3) kan worden geconcludeerd dat de voornaamste bedreigingen voor de instandhoudingsdoelstellingen van H3130 en H3160 zijn: wijziging van beheer en inrichting, verzuring door verdroging en de influx van voedselrijk (grond-)water betreft.

Het plan voorziet niet in een wijziging van beheer, inrichting dan wel verlaging van de waterstand of inzijging van eutroof (grond-)water. Derhalve zijn effecten van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen zwak gebufferde vennen (H3130) en zure vennen (H3160) uitgesloten.

Vochtige heide - H4010A

Dit habitatype is aanwezig in de Natura 2000-gebieden Buurserzand & Haaksbergerveen, Borkeld, Stelkampsveld en Witte Veen. Dit habitatype staat (vooral) onder invloed van basen arm lokaal grondwater. Daarnaast is een juiste grondwaterstand noodzakelijk om vergrassing en verruiging tegen te gaan. Uit de gebiedsanalyses volgt dat de huidige standplaatsen van dit habitatype negatieve effecten ondervinden van ontwatering. Dit leidt tot een verlaging en toename van de fluctuatie van de waterstand en verzuring door verminderde toevoer van basenrijke kwel. Tevens leidt ontwatering tot vergrassing en verruiging. Een grondwaterstand lager dan 40cm onder maaiveld en fluctuerende waterstanden kan leiden tot een dominantie van bijvoorbeeld Pijpenstrootje. Dominantie en successie van andere soorten leidt daarbij eveneens tot extra waterverlies door verdamping. Verhoogde stikstofdepositie vormt in de reeds verdroogde gebieden een probleem daar het dan een directe bijdrage levert aan de verzuring en vermesting van de bodem.

In verdroogde situaties draagt juist herstel van de waterhuishouding vrijwel altijd bij aan het behouden of verbeteren van de kwaliteit van vochtige heide. Dit geldt voorlopig ook in situaties met een te hoge stikstofdepositie, zeker waar het gaat om het tegengaan van de verzurende invloed ervan. Door gerijpt grondwater weer enige invloed te geven in de wortelzone, wordt een lichte buffering bewerkstelligd waar veel bijzondere soorten van profiteren (Beije e.a. 2012).

Vochtige heiden vormen een successiestadium in de ontwikkeling naar bos en vragen dus actief beheer om in stand te kunnen blijven. Daar waar beheer achterwege blijft kan de kwaliteit en/of het oppervlak van het habitatype verslechteren. Er treedt dan verruiging op en mogelijk versnelde verbossing naar het habitatype hoogveenbossen. Uit de beheerplannen van de Buurserzand & Haaksbergerveen, Borkeld, Stelkampsveld en Witte Veen blijkt dat in de huidige situatie op delen van dit habitatype beheermaatregelen worden toegepast zoals kleinschalig plaggen, maaibeheer en begrazing. Met dit pakket aan maatregelen worden in deze Natura 2000-gebieden reeds grote hoeveelheden stikstof afgevoerd. Met kleinschalig plaggen wordt bijvoorbeeld alleen al 800 – 1100 kg N per hectare afgevoerd.

Gelet op de geringe stikstofdepositiebijdrage van het plan (0.00405 mol N/ha/j) in relatie tot de huidige stikstofafvoer via beheermaatregelen en het feit dat het herstellen van de waterhuishouding de eerste stap en bepalende factor is in het herstel van vochtige heide, zijn effecten van verzuring en vermesting door het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van Vochtige heide niet te verwachten.

Droge Heide – H4030

Heidegebieden welke zich kwalificeren als droge heide (H4030) zijn gelegen in de Borkeld, Buurserzand & Haaksbergerveen, Sallandse Heuvelrug, Stelkampsveld en Witte Veen. Droge heiden komen in Nederland voor op matig droge tot droge, kalkarme zure bodems waarin zich meestal een podzolprofiel heeft gevormd. Het

meest komt het type voor op dekzanden en op stuwwallen, maar ze strekken zich ook uit op stuwwallen, rivierterrassen en tertiaire (mariene) zandafzettingen.

Uit de gebiedsanalyses en beheerplannen van de Natura 2000-gebieden met droge heide blijkt dat de huidige staat van instandhouding matig tot gunstig is. Echter, knelpunten voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn in alle gebieden aanwezig. Het betreft hier in alle gebieden knelpunten welke zijn gekoppeld aan het aspect beheer & inrichting en stikstofdepositie.

Het achterwege blijven van beheer kan leiden tot verbossing en, in combinatie met vermesting/verzuring, tot vergrassing van de heide. Uit de beheerplannen van de voorstaande Natura 2000-gebieden blijkt dat in de huidige situatie reeds beheermaatregelen worden uitgevoerd. Het betreft hier onder meer beheeractiviteiten als begrazen, maaien met en zonder afvoer gewas, kleinschalig plaggen, rasteren en verwijderen van opslag. Zoals reeds onder H4010A is vermeld, kan met kleinschalig plaggen een veelvoud van de jaarlijkse stikstofdepositie en de planbijdrage worden verwijderd. Daar deze beheervorm in combinatie met meer beheeractiviteiten wordt uitgevoerd in de Natura 2000-gebieden waar droge heiden aanwezig zijn, heeft de zeer geringe stikstofdepositiebijdrage van het plan (0,00406 mol N/ha/j) geen enkel effect op de instandhoudingsdoelstellingen droge heiden dan wel het resultaat van het huidige beheer ten einde de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Het plan staat derhalve het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatype droge heiden niet in de weg

Jeneverbesstruwelen - H5130

De Borkeld, Buurserzand & Haaksbergerveen en Willinks Weust zijn de Natura 2000-gebieden welke voor dit habitatype zijn aangewezen. Jeneverbesstruwelen zijn in feite houtige pionierbegroeiingen waarin de hoogste botanische waarden zijn gekoppeld aan de jonge, open stadia. Een verhoogde stikstofdepositie bevordert waarschijnlijk de sluiting van de struwelen. Dit heeft tot gevolg dat specifieke micromilieus verloren gaan, ten koste van bijzondere soorten (Smits e.a. 2012).

Daarnaast ontbreekt in dit habitatype de noodzakelijke verjonging om standplaatsen te behouden dan wel verder te doen toenemen. Dit is deels te wijten aan de toename van de stikstofdepositie en anderzijds door begrazing van het heideterrein.

Voorstaande knelpunten (stikstofdepositie en begrazing) staan het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg. Ten einde de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren voorziet het beheerplan van eerder genoemde Natura 2000-gebieden in een pakket aan maatregelen. Het realiseren van zandige open plekken is hiervan een onderdeel. Hierdoor krijgen pioniersvegetaties als jeneverbesstruwelen de mogelijkheid zich (mogelijk) te verjongen en aan areaal uit te breiden.

Het plan leidt tot een toename van 0,00336 mol N/ha/j. Dit is 0,00031% van de KDW van dit habitatype. Zoals gezegd zijn, om de doelstellingen te realiseren, maatregelen noodzakelijk waarbij nieuwe open zandige terreinen worden gecreëerd. Plaggen, maaien en begrazing worden hierbij mogelijk ingezet om deze doelstellingen uit te voeren. Zoals reeds eerder benoemd worden met dergelijke werkzaamheden grote hoeveelheden stikstof uit het systeem verwijderd (bijvoorbeeld kleinschalig plaggen 800 – 1100 kg N/ha/j). De afvoer van stikstof door bijvoorbeeld plaggen of begrazing is vele malen hoger dan het plan als bijdrage levert aan de lokale achtergronddepositie. Het plan staat de fysieke uitvoering van de maatregelen niet in de weg. De stikstofdepositiebijdrage is daarbij tevens van zeer geringe omvang waardoor

de effectiviteit van deze maatregelen niet wordt geschaad. Effecten van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen zijn derhalve niet aan de orde.

Stroomdalgraslanden - H6120

Stroomdalgraslanden zijn soortenrijke, relatief open tot tamelijk gesloten, grazige begroeiingen op droge, relatief voedselarme, zandige tot zavelige en meestal kalkhoudende standplaatsen langs de grote en kleine rivieren. In de omgeving van het plangebied is dit habitatype gelegen in het Natura 2000-gebied Rijntakken. Knelpunt met betrekking tot hydrologie zijn verzuring als gevolg van verminderde sedimentatie en erosie en minder aanvoer van basenrijk rivierwater. Daarnaast vormt vermessing een knelpunt op locaties waar aanvoer of overstroming met voedselrijk water/sediment plaatsvindt.

Voor het behoud van deze vegetaties zijn een laag nutriëtniveau en een maai- of begrazingsbeheer noodzakelijk (Sykora & Liebrand (1987) in Adams e.a. 2012c)). Uit een studie van Schaffers e.a. (1998) volgt dat met bij hooilandbeheer in kalkgraslanden tot 35 kg N/ha/j (2499 mol N/ha/j) aan het systeem kan worden onttrokken. Qua productiviteit zijn kalkgraslanden vergelijkbaar met stroomdalgraslanden. In de huidige situatie is de achtergronddepositie ter plaatse van het habitatype stroomdalgraslanden 1551 mol N/ha/j. Dit is ruim 1,5 maal kleiner dan dat er jaarlijks met beheermaatregelen kan worden afgevoerd.

Gelet op voorstaande in relatie met de zeer geringe toename door de stikstofdepositiebijdrage van het plan (0.00079 mol N/ha/j) zijn negatieve effecten van verzuring en vermessing door het plan, ecologische gezien, niet aan de orde. Het plan vormt derhalve geen belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatype.

Heischrale graslanden - H6230 & H6230vka

Het habitatype van heischrale graslanden is aanwezig in Natura 2000-gebieden Stelkampsveld, Borkeld, Korenburgerveen en Willinks Weust. Op standplaatsen met dit habitatype zijn als gevolg van verdroging en toestroom van voedselrijk water effecten van respectievelijk verzuring en vermessing aanwezig. Door verdroging (ontwatering door drainage en/of te lage grondwaterstand) is er sprake van afnemende kwel en daarmee een verminderde invloed van basenrijk grondwater. Tevens zorgt de toestroom van voedselrijk grond- en/of oppervlaktewater voor vermessing (externe eutrofiering). Door verminderde basenrijke kwel neemt de buffercapaciteit van de bodem verder af. De verzurende en vermestende werking van atmosferische depositie neemt dan toe.

Heischrale graslanden worden evenals habitattypen H6120, H6410 en H6510A in stand gehouden door maaibeheer. Het reguliere beheer van heischrale graslanden bestaat uit jaarlijks hooibeheer. Dit leidt ertoe dat 1) verbossing wordt tegengegaan, 2) nutriënten worden afgevoerd en 3) vergrassers niet de overhand krijgen. Uit studies van onder meer Kemmers e.a. (2010), Clevering & Visser (2005), Bakker e.a. (2002) en Oomes (1990) volgt dat in het algemeen per jaar tientallen tot ruim honderd kilogram stikstof kan worden afgevoerd (40-120 kg N/ha/j of wel 2.800-8.500 mol N/ha/j). Uit Kemmers e.a. (2010) blijkt dat tevens de aanwezige bodembiota jaarlijks een groot deel van de aangevoerde atmosferische depositie immobiliseert (200 – 600 kg N/ha/j).

In de huidige situatie vindt in de verschillende Natura 2000-gebied (gedeeltelijk) beheer van dit habitattype plaats. Daar regulier beheer van dit habitattype en de bodembiota ter plaatse reeds een veelvoud van de jaarlijks aangevoerde achtergronddepositie wegnemen en het feit dat de stikstofdepositiebijdrage van het plan zeer gering is (0,00225 mol N/ha/j) zijn negatieve effecten van verzuring en vermisting door de stikstofdepositiebijdrage van het plan niet aan de orde. Het plan staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitattype heischrale graslanden daarom niet in de weg.

Blauwgraslanden - H6410

In de omgeving van het plangebied zijn in verschillende Natura 2000-gebieden blauwgraslanden aanwezig. Dit zijn het Stelkampsveld, Korenburgerveen, Willinks Weust. Evenals bij het habitattype heischrale graslanden (H6230) worden de hydrologische knelpunten gevormd door verdroging en toestroom van voedselrijk water. Effecten van verzuring en vermisting door atmosferische depositie zijn merkbaar bij langdurige verdroging en uitblijven van een maaibeheer.

De toevoer van basenrijk kwelwater is zeer belangrijk voor het voortbestaan van dit habitattype. De basen in het kwelwater zorgen voor buffering van de zuurgraad en het aanwezige ijzer zorgt voor de binding van fosfaat. Dit is gunstig voor de blauwgraslanden, omdat door de lage fosfaatbeschikbaarheid, geen andere snelgroeiende planten gaan domineren.

Duurzaam hooilandbeheer en de constante aanvoer van basenrijk grondwater zijn de dominante factoren voor een goede staat van instandhouding van de blauwgraslanden. Stikstof is wel een relevante factor, maar de abiotische omstandigheden alsmede het beheer zijn vele malen belangrijker voor de instandhouding.

Van de jaarlijks via de lucht aangevoerde stikstof wordt slechts een deel beschikbaar voor vaatplanten. Uit Kemmers e.a. (2010) blijkt dat in blauwgraslanden een veelvoud meer stikstof door immobilisatie wordt vastgelegd door bodemorganismen dan de hoeveelheid die jaarlijks door de vegetatie via hooilandbeheer wordt afgevoerd of via depositie wordt aangevoerd. Hieruit volgt dat de bijdrage van het plan aan de stikstofdepositie op de blauwgraslanden niet in verhouding staat met de grote hoeveelheden stikstof die jaarlijks wordt geïmmobiliseerd door micro-organismen en de hoeveelheid welke door het hooilandbeheer wordt afgevoerd. Van een negatief effect van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van blauwgrasland is geen sprake daar het plan geen ingrepen in de waterhuishouding van H6410 of een aanpassing van het huidige maaibeheer voorziet. Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de blauwgraslanden in de omliggende Natura 2000-gebieden is derhalve uitgesloten.

Glanshaver- en Vossestaarthooilanden - H6510A inclusief zoekgebied (ZGH6510A)

Dit habitattype is gelegen in het Natura 2000-gebied Rijntakken. Hydrologische knelpunten zijn van eenzelfde aard als bij het habitattype H6120, stroomdalgraslanden.

Uit Adam et al. (2012d) volgt dat voor het behoud van de omvang en de kwaliteit (inclusief uitbreiding) van het glanshaverhooiland specifieke beheermaatregelen nodig zijn als hooilandbeheer en beheer van de grondwaterstand. Door het jaarlijks maaien en afvoeren van de vegetatie wordt de stikstofinput uit het glanshaverecosysteem

verwijderd. Veldexperimenten hebben laten zien dat met hooibeheer in een glanshaverhooiland jaarlijks tot 100 kg N/ha/j aan het systeem kan worden onttrokken (Schaffers et al., 1998).

Daar de stikstofbelasting ten gevolge van het plan op het habitatype H6510A zeer beperkt is (0.00301 mol/ha/jr), staat het plan het halen van de instandhoudingsdoelstelling niet in de weg. Het plan leidt derhalve niet tot een achteruitgang van de omvang en kwaliteit van het habitatype H6510A en haar uitbreidingslocaties.

Actieve Hoogvenen - H7110A & H7110B

In de Natura 2000-gebieden Buurserzand & Haaksbergerveen, Korenburgerveen is het habitatype actieve hoogvenen met subtype hoogveenlandschap (H7110A) aanwezig. Het subtype heideveentjes (H7110B) is aanwezig in het Natura 2000-gebied Witte Veen. Van actief hoogveen is sprake als het hoogveensysteem uitsluitend door regenwater wordt gevoed. Belangrijke randvoorwaarde daarbij is dat het regenwater in het veen een hogere grondwaterspiegel heeft dan zijn omgeving, en er veenvorming optreedt. Hiervoor is het noodzakelijk dat weinig (< 40 mm/jaar) of geen wegzijging naar de ondergrond optreedt en dat ondanks verschillen in neerslag en verdamping de grondwaterstand ten opzichte van het veenoppervlak weinig fluctueert.

In Korenburgerveen zijn door recente hydrologische ingrepen de hydrologische knelpunten weggenomen. Voor Buurserzand & Haaksbergerveen alsmede in Witte Veen geldt dat de hydrologie een groot knelpunt vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Het betreft ontwatering door omliggende landbouwgronden en drainage door omliggende waterlopen. Effecten van ontwatering en drainage leiden tot een afname van buffercapaciteit (verminderde aanvoer basenhoudend water), grotere peilfluctuaties, en extra verdamping door successie (verruigging/vergrassing).

Daarnaast kan het achterblijven van beheer leiden tot verruiging of toename van het opschot van bomen. Een toename van stikstofdepositie versnelt het proces van verruiging en verbossing.

Uit de beheerplan van alle drie de gebieden volgt dat de huidige staat van instandhouding als gunstig is beoordeeld. Dit geldt voor zowel oppervlakte als kwaliteit. Echter, ten einde de instandhoudingsdoelstellingen, uitbreiding oppervlakte en kwaliteit, te behalen is aanvullend herstel noodzakelijk. Doordat de sturende processen in hoogveenlandschappen in de eerste plaats hydrologisch van aard zijn (zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit van het grondwater), draagt herstel van de waterhuishouding bij aan het behouden of verbeteren van de kwaliteit van de huidige actieve hoogvenen (Van Tooren et al. 2010 in Jansen e.a. (2012)) alsmede aan de uitbreiding van hoogvenen. Uitbreiding van het habitatype actief hoogveen (H7110A) is mogelijk ten koste van het habitatype herstellend hoogveen (H7120), habitatype hoogveenbossen (H91D0) of op de langere termijn op voormalige landbouwgrond. Onder de huidige veel te hoge stikstofdepositieniveaus draagt de verbetering van de hydrologische situatie (stabiele hoge grondwaterstanden en gradiënten in de invloed van basenrijker en basenarm grondwater) tevens bij tot het beperken van de negatieve effecten hiervan. Veenmossen kunnen onder optimale groeicondities veel stikstof vastleggen waardoor de beschikbaarheid van stikstof voor vaatplanten laag

gehouden kan worden (Tomassen et al. 2003b in Jansen e.a. (2012b)). Dit effect treedt op bij een stikstofdepositie tot maximaal 15-20 kg N/ha/j (1071 – 1428 mol N/ha/j).

Het plan maakt geen ontwikkelingen mogelijk welke zien op het belemmeren van het hydrologisch herstel van de actieve hoogvenen. De stikstofdepositiebijdrage van het plan op dit habitatype bedraagt 0,00158 mol N/ha/j en 0,00197 mol N/ha/j voor respectievelijk H7110A en H7110B. Deze toenames zijn ten opzichte van de KDW van beide habitattypen zeer gering. Een effect van het plan door verzuring of vermesting op het habitatype actieve hoogvenen (subtypen H7110A en H7110B) worden derhalve niet verwacht. Het plan staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatype om die reden niet in de weg.

Herstellende hoogvenen - H7120

Herstellende hoogvenen is een habitatype waarvan het in principe steeds de bedoeling is dat het ten dele vervangen wordt door het habitatype actieve hoogvenen. Dit habitatype is aanwezig in Buurserzand & Haaksbergerveen en Korenburgerveen. Voor het op gang komen van hoogveenvorming (ontwikkeling van H7110) in herstellende hoogvenen is het essentieel dat veenmossen kunnen groeien. Daarvoor zijn gedurende het hele jaar natte omstandigheden nodig. De waterstand moet zich in of dicht onder het veenmosdek bevinden en zeer stabiel zijn, opdat de mossen 's zomers niet (te diep) uitdrogen. Aan die voorwaarden wordt voldaan indien het veenpakket waarop de mossen groeien, kan krimpen en zwellen met de fluctuatie van de waterstand, of de grondwaterstand zich jaarrond nabij het maaiveld bevindt (plasdras) indien de mossen groeien op een vaste bodem. Ontwatering van omliggende (landbouw-)gronden leidt echter tot verdroging en een verminderde aanvoer van basenhoudend grondwater waardoor de buffercapaciteit van het veen verminderd (verzuring).

Voor herstellend hoogveen geldt een gelijk principe als bij actieve hoogvenen: het hydrologisch herstel is de bepalende factor bij het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Daar de stikstofdepositiebijdrage van het plan ook op dit habitatype gering is en het plan niet voorziet in ontwikkelingen welke het hydrologisch systeem dan het herstel van dit systeem beïnvloeden, zijn negatieve effecten van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatype herstellend hoogveen niet aan de orde.

Overgangs- en trilvenen - H7140A inclusief zoekgebied (ZGH7140A)

Dit habitatype ontstaat uit het verlandingsproces van begroeiingen van het open water, zoals drijftil- en krabbenscheergemeenschappen (habitatype H3150). De overgangs- en trilvenen worden in de successiereeks opgevolgd door struweel of bos (hoogveenbos (H91D0), onder bepaalde omstandigheden ook door moerasheiden (habitatype H4010). Kwelflux is nodig om de voor deze vegetatietypen benodigde permanent hoge grondwaterstanden en hoge basenrijkdom te handhaven. Het habitatype is in de omgeving van het plangebied enkel aanwezig in het Natura 2000-gebied Korenburgerveen. Aldaar zijn twee aspecten van het knelpunt hydrologie aanwezig welke het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg staan: verdroging door drainage en externe eutrofiëring. Verdroging, eventueel in combinatie met externe eutrofiëring kan leiden tot vergrassing en verbraming van het habitatype en versnelde vorming van houtopslag.

Voor dit habitatype is voor oppervlakte en kwaliteit een behoudsdoelstelling opgenomen. Instandhouding van bestaande trilvenen vindt plaats door maaibeheer. Uit Dorland e.a. (2012) blijkt dat maaibeheer gemiddeld 2784 mol N/ ha/j kan worden afgevoerd. Dit is hoger dan de achtergronddepositie met planbijdrage.

Gezien voorstaand zijn negatieve effecten van het plan door verzuring en vermessing op de instandhoudingsdoelstellingen van het habitatype Overgangs- en trilvenen niet te verwachten. Het plan staat derhalve het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van habitatype H7140A niet in de weg.

Pioniervegetaties met snavelbiezen - H7150

Locaties waar de pioniervegetaties met snavelbiezen kunnen ontwikkelen, ontstaan in natte heide op natuurlijke wijze door langdurige waterstagnatie in laagten. Onder natuurlijke omstandigheden komt het habitatype ook voor in de inundatiezones langs de basenarme vormen van het habitatype H3130, zwak gebufferde vennen. In de omgeving van het plangebied zijn deze locaties gelegen in de Natura 2000-gebieden de Borkeld en Stelkampsveld. Door verdroging (te lage grondwaterstand) en mogelijk ook de inzijging van voedselrijk grondwater vormt het aspect hydrologie een belemmering voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Dit habitatype betreft pioniergemeenschappen op kale zandgrond in natte heiden. Meestal ontstaan ze onder invloed van menselijk handelen, bijvoorbeeld na het steken van plaggen of na intensieve betreding. Op geplagde plekken en heidepadjes zijn de pioniervegetaties van het habitatype doorgaans slechts kortstondig aanwezig. Ze gaan daar al snel over in gesloten vochtige heidebegroeiingen, die deel uitmaken van habitatype H4010.

Voor dit habitatype gelden behoudsdoelstellingen (de Borkeld) en uitbreidingsdoelstellingen (Stelkampsveld). Uit de beheerplannen van deze gebieden volgt dat dit habitatype veel op geplagde locaties voorkomt. Successie naar H4010 is aanwezig maar verloopt langzaam. In de Borkeld wordt gemaaid om successie naar H4010 te vertragen.

Uit voorstaande volgt dat het aspect beheer en hydrologie een belangrijke rol spelen in het behoud en waar mogelijk uitbreiding van het habitatype. Met plaggen en maaïen wordt een veelvoud van de achtergronddepositie inclusief stikstofdepositiebijdrage van het plan uit het systeem verwijderd. Een effect van vermessing en verzuring door de geringe depositiebijdrage van het plan is derhalve uitgesloten. Daarnaast maakt het plan geen ontwikkelingen mogelijk welke een van invloed zijn op de hydrologische randvoorwaarden voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Galigaan moerassen - H7210

In het Natura 2000-gebied Korenburgerveen is het habitatype galigaan moerassen aanwezig. Het type is vooral afhankelijk van niet al te eutroof oppervlaktewater. Grootste knelpunt is dan ook de influx van voedselrijk oppervlaktewater en/of grondwater. In Korenburgerveen is dit knelpunt aan de orde. Daarnaast speelt verdroging door ontwatering (verzuring) eveneens een rol bij de stagnatie van het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Effecten van stikstofdepositie zijn waarneembaar op locaties waar verdroging optreedt. Aldaar vindt versnelde successie (verruiging) plaats.

Voor het galigaan moeras in Korenburgerveen geldt de instandhoudingsdoelstelling behoud van oppervlakte en kwaliteit. Uit het beheerplan volgt dat de belangrijkste sturende factoren de pH (basenrijkdom) en de vochttoestand zijn. Door het gebrek aan basenrijke kwel treedt verzuring op. Daarnaast heeft compartimentering van het gebied geleid tot te hoge waterstanden voor dit habitatype.

Daar effecten van de hydrologie een belangrijkere rol spelen bij de instandhouding van dit habitatype zijn negatieve effecten van het plan door de stikstofdepositietoename niet te verwachten.

Kalkmoerassen - H7230

Kalkmoerassen komen voor op plaatsen met een sterke invloed van basenrijk kwelwater. Het betreft in Nederland slechts kleine oppervlakten, meest op de flanken van beekdalen op de hogere zandgronden en deels in combinatie met H6410 Blauwgraslanden. In de Natura 2000-gebieden Buurserzand & Haaksbergerveen en Stelkampsveld is dit habitatype aanwezig. Knelpunten in de waterhuishouding in deze gebieden voor de instandhouding van dit habitatype zijn verdroging en externe eutrofiëring. Zonder een tenminste periodieke toestroom van basenrijk water kan dit type niet voortbestaan. Bij uitblijven hiervan vindt ontwikkeling plaats naar heischraal grasland of gemeenschappen van natte heide. Dit betekent dat op plaatsen waar basenrijke kwel optreedt, verzuring vanuit de atmosfeer geen rol speelt. Derhalve kan gesteld worden dat het aspect hydrologie een prevalerend aspect vormt ten aanzien van stikstofdepositie. De geringe toename (0,00400 mol N/ha/j) door het plan heeft derhalve geen effect op de instandhoudingsdoelstelling van het habitatype.

Beuken-eikenbossen met Hulst – H9120 & Oude eikenbossen - H9160A

Dit habitatype komt voor in Bekendelle en Willinks Weust. In beide gebieden is sprake van verdroging en daardoor verzuring. Verdroging in deze gebieden leidt tot te lage waterstand en derhalve te weinig kwel waardoor de capillaire werking van bodem onvoldoende is om basen naar de wortelzone te brengen. Dit heeft een verzurend effect tot gevolg. Echter, door een actief bodemleven wordt een oppervlakkige verzuring (door depositie) van de bodem voorkomen. Een structurele verzuring en veelal diepere verzuring van de bodem is funest voor het habitatype (gevolg van verdroging) en kan leiden tot een overgang naar een ander, zuurder bostype (wintereiken-beukenbos). Gelet op voorstaande kan gesteld worden dat ook bij oude eikenbossen en beuken-eikenbossen met Hulst het aspect hydrologie het belangrijkste knelpunt vormt welke het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg kan staan. Een effect van het plan door een toename van 0,00417 (H9120) en 0,00171 mol N/ha/j (H9160A) op de instandhoudingsdoelstellingen van dit habitatype is om die redenen uitgesloten.

Hoogveenbossen - H91D0

Het habitatype omvat relatief laag blijvende berkenbossen met dominantie van zachte berk in de boomlaag en een ondergroei die vooral bestaat uit veenmossen (Sphagnum soorten). Het zijn natte bossen ofwel zogenoemde berkenbroekbossen op veenbodems. In de omgeving van het plangebied zijn deze gebieden gelegen in de natura 2000-gebieden Buurserzand & Haaksbergerveen, Korenburgerveen en Witte Veen. Het habitatype wordt aangetroffen op voedselarme, zure veengronden die permanent onder invloed staan van hoge grondwaterstanden: vochttoestand omvat de vochtklassen zeer nat en nat met een gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG)

tussen 5 cm boven tot 25 cm beneden maaiveld. Knelpunt bij het behalen van de instandhoudingsdoelstelling is verdroging. Verdroging leidt een (te) lage GVG en daarmee tot verzuring van de bodem.

Daar effecten van de hydrologie een belangrijkere rol spelen bij de instandhouding van dit habitattype dan stikstofdepositie alsmede door de geringe planbijdrage (0,00318 mol N/ha/j ofwel 0,00018% van de KDW) zijn effecten van het plan door stikstof niet te verwachten.

Vochtige alluviale bossen - H91E0C

Het habitattype komt voor in Bekendelle, Korenburgerveen en Stelkampsveld en is aldaar vooral te vinden in beekdalen en laag gelegen delen van de hogere zandgronden, op plekken die onder invloed staan van overstromend beekwater en/of gevoed worden door grondwater dat afkomstig is van aangrenzende hoger gelegen gebieden. Door voeding met oppervlaktewater en grondwater zijn de standplaatsen relatief rijk aan basen en nutriënten. De optimale voedselrijkdom van de bodem wordt aangeduid met de klassen licht tot matig voedselrijk. Zeer voedselrijke bodems zijn suboptimaal.

Externe eutrofiëring en (te) lage grondwaterstanden leiden tot een extra toename van nutriënten in de bodem waardoor een suboptimaal biotoop ontstaat. Bij een doorgaans goede waterhuishouding is het habitattype minder gevoelig voor depositie uit de lucht. Herstel van de hydrologie is derhalve van vitaal belang om de instandhoudingsdoelstellingen van dit habitattype te behalen.

In de huidige situatie is de staat van instandhouding van dit habitattype matig tot gunstig. Met het plan is sprake van een toename van 0,00376 mol N/ha/j. Dit is 0,00020% van de KDW. Gezien de geringe toename en het feit dat herstel dan wel behoud van hydrologische randvoorwaarden een belangrijke voorwaarde is voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn negatieve effecten van verzuring en vermessing door het plan niet aan de orde.

3.2.2 Effecten op het leefgebied van Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten

De Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied zijn ook aangewezen voor Vogelrichtlijnsoorten en/of Habitatrichtlijnsoorten. Het leefgebied van een aantal van deze soorten is (potentieel) gevoelig stikstofdepositie. Bijlage 3 geeft een overzicht van de VHR-soorten welke mogelijk in een omtrek van 25 kilometer rond het plangebied aanwezig zijn en waarvoor geldt dat het leefgebied (mogelijk) gevoelig is voor stikstofdepositie. Voor de Natura 2000-gebieden Bekendelle, de Borkeld en Stelkampsveld zijn geen soorten van de habitat- en/of vogelrichtlijn aangewezen. In de navolgende tekst worden de mogelijke effecten van stikstofdepositie van het plan op het leefgebied en instandhoudingsdoelstellingen van de VHR-soorten besproken.

Soorten van de habitatrichtlijn

Bittervoorn – H1134

De bittervoorn (*Rhodeus sericeus amarus*) wordt aangetroffen in stilstaand of langzaam stromend, helder, relatief ondiep water van sloten, plassen en vijvers met een rijke onderwatervegetatie en doorgaans een niet al te weke bodem. In stromend en dieper water kan de vis in de oeverzone worden aangetroffen. Van nature komt de soort vanouds voor in overstromingsvlaktes van rivieren, maar in ons land heeft de

soort tegenwoordig haar zwaartepunt in de sloten en plassen van het laagveencultuurlandschap. In het Natura 2000-gebied Rijntakken zijn geschikte overstromingsvlaktes aanwezig waar de bittervoorn aanwezig kan zijn. Het leefgebied van de bittervoorn is gevoelig voor de verandering in stikstofbelasting. Een afname in stikstofbelasting van de wateren waarin deze soort voorkomt kan leiden tot de afname van de gastheer (zoetwatermossel). Het voortplantingssucces van bittervoorn is afhankelijk van dit schelpdier. Echter, een te hoge stikstofbelasting van het voortplantingswater leidt weer tot een verminderde ei-afzet in de zoetwatermossel. Door het plan neemt de stikstofbelasting van de wateren waarin de soort mogelijk voorkomt zeer minimaal toe. De KDW van het leefgebied van de bittervoorn ligt tussen de 1800 en >2400 mol N/ha/j. De achtergronddepositie op locaties waar mogelijk leefgebied van de bittervoorn aanwezig is, blijkt volgens gegevens van het RIVM niet hoger te zijn dan 1602 mol N/ha/j. Er is derhalve geen sprake van overschrijding van de KDW. De geringe toename van het plan leidt daarom niet tot een (extra) overschrijding van de KDW. Het plan zorgt daarom niet tot een achteruitgang van de omvang en kwaliteit van het leefgebied en daarmee de instandhoudingsdoelen van deze HR-soort.

Kamsalamander – H1166

Uit analyse van de beheerplannen en aanwijzingsbesluiten blijkt dat de soort kamsalamander (*Triturus cristatus*) in verschillende Natura 2000-gebieden aanwezig is. Te weten: Buurserzand & Haaksbergerveen, Korenburgerveen, Rijntakken, Sallandse Heuvelrug, Willinks Weust en Witte Veen. Het leefgebied van de kamsalamander is gevoelig voor stikstofdepositie voor zover zuurstoftekort kan optreden als gevolg van eutrofiëring. Deze fysiologische problemen kunnen ontstaan in leefgebieden met een KDW van 2143 mol N/ha/jaar of in zeer gevoelige habitattypen als zwakgebufferde vennen (H3130, met KDW: 571). Reeds bij de effectbeoordeling van de habitattypen is aangegeven dat het aspect hydrologie in vergelijking met de stikstofbijdrage van het plan een dermate grotere rol speelt in het herstel dan wel behoud van deze habitattypen. Uit de beheerplannen blijkt dat in de huidige situatie het leefgebied van deze soort ter plaatse niet of beperkt stikstofgevoelig is. Stikstofdepositie is derhalve geen knelpunt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Een effect van het plan is derhalve uitgesloten. Daarnaast wordt opgemerkt dat binnen het plangebied nieuwe natuur wordt aangelegd welke wordt ingericht volgens het model kamsalamander. Deze nieuw in te richten natuur, welke met een voorwaardelijke verplichting in het bestemmingsplan wordt geborgd, heeft derhalve een positief effect op deze soort.

Vogelrichtlijnsoorten van de Sallandse heuvelrug

Voor het Natura 2000-gebied Sallandse heuvelrug zijn drie vogelsoorten aangewezen: Korhoen, Nachtzwaluw en Roodborsttapuit. Voor de korhoen zijn uitbreidingsdoelstellingen geformuleerd en voor de nachtzwaluw en roodborsttapuit zijn behoudsdoelstellingen van toepassing.

Korhoen – A107

Uit het beheerplan volgt dat het leefgebied van de korhoen niet binnen de invloedssfeer van het plangebied (25 km rond plangebied) ligt. Echter, geldt voor de korhoen een uitbreidingsdoelstelling. Ten einde deze te realiseren kunnen droge heide (H4030) of daaraan verwante leefgebieden als droog struisgrasland (LG09) en kamgrasweiden (LG10) geschikt worden (gemaakt) voor deze soort. Uit paragraaf 4.3.5 volgt dat het

plan de instandhoudingsdoelstellingen van H4030 niet in de weg staat. Tevens wordt in dezelfde paragraaf beschreven dat dergelijke schrale graslanden een beheer behoeven waarbij een veelvoud van de planbijdrage uit het systeem wordt afgevoerd. Het plan staat om die reden ook de uitbreiding van het leefgebied van deze soort niet in de weg.

Nachtzwaluw – A224 & Roodborsttapuit – A267

Van de drie aangewezen vogelsoorten maken naast de Korhoen, ook de Nachtzwaluw en Roodborsttapuit gebruik van N-gevoelig leefgebied, het habitatype Droge heiden. . Door een toename van de stikstofdepositie en verdroging door te lage (grond-)waterstanden is een onbalans in nutriëntenhuishouding van de heidevegetatie ontstaan. Dit zorgt voor verstoring voedselketen van beide soorten. In de huidige situatie vertoont de aantalsontwikkeling van beide soorten een positieve trend. Dit is met name te wijten aan de beheermaatregelen uit het verleden. Gelet op voorstaande en het feit dat het leefgebied droge heide in de huidige situatie nog steeds een beheer kent (zie H4030 in paragraaf 4.3.5) heeft een geringe toename door het plan geen effect. Van een negatief effect van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten in derhalve geen sprake.

Vogelrichtlijnsoorten van Natura 2000-gebied Rijntakken

Dodaars (A004)

Effecten van stikstof in stikstofgevoelige leefgebieden van de Dodaars (*Tachybaptus ruficollis*) kunnen leiden tot een afname van nestgelegenheid voor deze soort. Voor de Dodaars betreft dit de leefgebieden in habitattypen Zwakgebufferde vennen (H3130), Zure vennen (H3160), Herstellende hoogvenen (H7120) en buiten de aangewezen habitattypen in een landschap met zure vennen. In de Rijntakken, deelgebied Uiterwaarden IJssel zijn binnen de invloedssfeer van het plangebied geen van dergelijke gebieden aanwezig. Een negatief effect van het plan op de het leefgebied van Dodaars in het Natura 2000-gebied Rijntakken, deelgebied Uiterwaarden IJssel is niet aanwezig. Het plan staat het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor Dodaars niet in de weg.

Grutto (A156)

Voor de Grutto (*Limosa limosa*) geldt dat bij een toename in de stikstofdepositie in stikstofgevoelig leefgebied de prooibeschikbaarheid voor deze soort afneemt. Leefgebieden van de Grutto zijn aanwezig in de habitattypen Schorren en zilte graslanden – buitendijk (H1330B), Vochtige heide – hogere zandgronden (H4010A), Blauwgraslanden (H6410), en Glanshaver- en Vossenstaarthooiland (H6510). Hiervan is enkel H6510 aanwezig binnen de invloedssfeer van het plangebied. De afstand van het plangebied tot dit stikstofgevoelige leefgebied bedraagt ruim 15 kilometer. Gezien de afstand, de bijdrage van het plan aan de totale stikstof depositie ter plaatse en het feit dat dit habitatype een maaibeheer kent waar een veelvoud van de planbijdrage (inclusief AD) uit het gebied wordt afgevoerd, maakt dat een effect op het leefgebied van de grutto in glanshaver- en Vossenstaarthooiland kan worden uitgesloten.

Buiten de aangewezen habitattypen liggen de stikstofgevoelige leefgebieden van de Grutto in verschillende typen graslanden Dotterbloemgrasland van beekdalen (LG06); Dotterbloemgrasland van veen en klei (LG07); nat, matig voedselrijk grasland (LG08) en Kamgrasweides in zand- en veengebieden (LG10) en in rivier- en zeekleigebieden

(LG11). Voor het behoud van deze gebieden dient evenals bij H6510 en ongeacht de hoogte van de achtergronddepositie een hooilandbeheer gevoerd te worden. Uit verschillende studies van onder andere Kemmers e.a. (2010), Clevering & Visser (2005), Bakker e.a. (2002), Schaffers e.a. (1998) en Oomes (1990) volgt dat met hooilandbeheer een veelvoud van stikstofdepositiebijdrage (40-120 kg N/ha/j of wel 2.800-8.500 mol N/ha/j) van het plan jaarlijks wordt afgevoerd. Een effect van het plan op het leefgebied van de grutto is om die reden niet aan de orde.

Kemphaan (A151)

In stikstofgevoelige leefgebieden van de Kemphaan (*Philomachus pugnax*) kan door een toename in stikstofdepositie koeler en vochtiger microklimaat ontstaan en kan de prooibeschikbaarheid afnemen. De kemphaan is evenals de grutto een weidevogel. Zij komen beide in gelijke stikstofgevoelige leefgebieden voor waar eenzelfde KDW geldt. De kemphaan kan derhalve op een gelijke wijze worden getoetst. Daar de extra depositie van het plan geen effect heeft op het leefgebied van de grutto zijn negatieve effecten van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van de Kemphaan eveneens niet aanwezig.

Kievit (A142)

Voor de weidevogel Kievit (*Vanellus vanellus*) geldt dat bij toename in de stikstofdepositie in stikstofgevoelige leefgebieden er mogelijk een afname is in de prooibeschikbaarheid voor deze soort. De Kievit komt in gelijkwaardige gebieden voor als de Grutto en de Kemphaan. Voor deze soorten is hierboven reeds beschreven dat de geringe toename van maximaal 0,004 mol N/ha/jaar geen effect heeft op de stikstofgevoelige leefgebied. Om die reden zijn negatieve effecten op het leefgebied van de kievit niet aanwezig en komt het behalen van de instandhoudingsdoelen voor deze soort niet in het geding.

Kwartelkoning (A122)

De Kwartelkoning (*Crex crex*) komt voor in voor stikstofgevoelige leefgebied in Dotterbloemgraslanden (LG06), Nat, matige voedselrijk grasland (LG08) en Kamgrasweides in het zand- en veengebied (LG10). Ook in het stikstofgevoelige Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510) is deze soort aanwezig. Een toename van stikstof in deze gebieden leidt mogelijk tot een afname van de prooibeschikbaarheid voor deze soort. Gezien de ligging van deze gebieden ten opzichte van het plangebied, het beheer aldaar en het feit dat er sprake is van een zeer geringe toename, is een negatief effect van het plan op de instandhoudingsdoelstellingen van de Kwartelkoning niet aanwezig.

Tureluur (A162)

Bij een toename van stikstof op de daarvoor gevoelige leefgebieden van de VR-soort Tureluur (*Tringa totanus*) is het mogelijk dat plaatselijk het microklimaat in het leefgebied verandert en er sprake is van een afname van de prooibeschikbaarheid. Daar de Tureluur in gelijkwaardige leefgebieden voorkomt als de Grutto zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van deze soort om dezelfde redenen uitgesloten.

Watersnip (A153)

Het leefgebied van de Watersnip (*Gallinago gallinago*) is deels gevoelig voor een toename in stikstofdepositie. Voor de watersnip is geen stikstofgevoelig leefgebied,

zijnde een habitatype, aanwezig in het VHR-gebied Rijntakken, deelgebied Uiterwaarden IJssel. De dotterbloemgraslanden (LG06, LG07) en het Nat, matig voedselrijk grasland (LG08) zijn wél aanwezig in het VHR-gebied. Daar deze hooilanden allen een beheer kennen waarbij de jaarlijkse stikstofafvoer vele malen hoger is dan de planbijdrage (inclusief AD) is er geen sprake van een mogelijke afname van de prooibeschikbaarheid voor deze soort en leidt het plan niet tot een negatief effect op de instandhoudingsdoelen van deze soort.

Zwarte stern (A194)

Het leefgebied van de Zwarte stern (*Chlidonias niger*) is veelal niet gevoelig voor een toename van de stikstofdepositie. Enkel leefgebieden van het type kamgrasweide op zand- en veengebied zijn mogelijk gevoelig voor een toename van stikstofdepositie. Dit leefgebied is niet gelegen binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken dan wel binnen de invloedssfeer van het plangebied. Om die reden is geen sprake van aantasting de instandhoudingsdoelstelling van deze soort.

3.3 Mitigerende maatregelen

3.3.1 Afname stikstofdepositie door verdwijnen bemesting

Binnen het plangebied wordt 3 hectare agrarische grond omgezet in natuur dan wel bos. Namelijk 1 hectare op het perceel zelf (locatie A op navolgende afbeelding) en 2 hectare ter plaatse van het compensatieperceel (locatie B op navolgende afbeelding).

Kaartbeeld situering agrarische gronden die om worden gezet in natuur (A) en bos (B)

De gronden die met de realisering van het nieuwe crematorium met bijbehorende voorzieningen onttrokken worden als agrarische grond betreffen op dit moment open grasland. Momenteel wordt op deze gronden mest uitgereden. Dit gebruik zal door de ontwikkeling van natuur verdwijnen. Uit het memo van bijlage 4 bij deze passende beoordeling blijkt dat met het verdwijnen van het uitrijden van mest er in totaal een uitstoot van 49,86 kg stikstof per jaar verdwijnt.

Voor het bepalen van de afname van de stikstofdepositie als gevolg van het verdwijnen van de uitstoot van 49,86 kg stikstof per jaar zijn berekeningen uitgevoerd. Voor de berekeningen is gebruik gemaakt van hetzelfde rekenprogramma als waarmee in het kader van de voortoets is berekend. Dit is het rekenprogramma Operationele Prioritaire Stoffen (OPS-Pro model versie 4.3.16). De afname als gevolg van de het verdwijnen van bemesting is op dezelfde punten gerekend als waarop in het kader van de voortoets is gerekend. De uitkomsten zijn in de navolgende tabel weergegeven.

Stikstofdepositiebijdrage van het plan incl. doorberekening verdwijnen bemesten op voor stikstofgevoelige habitattypen in de omgeving van het plangebied. Per habitatype is de berekende planbijdrage incl. verdwijnen bemesten, het verschil t.o.v. de uitkomsten in tabel 2 (stikstofbijdrage vanwege het plan) en de bijdrage van het plan te opzichte van de KDW van het betreffende habitatype weergegeven.

Natura 2000-gebied	Habitatype	Naam van het habitatype	Planbijdrage [mol/ha/jr]	Verschil t.o.v. tabel 2	Planbijdrage t.o.v. KDW [%]
Buurserzand & Haaksbergerveen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei	0,00029	0,00252	0,00003
Stelkampsveld	H3130	Zwakgebufferde vennen	0,00136	0,00273	0,00024
Buurserzand & Haaksbergerveen	H3160	Zure vennen	0,0034	0,00109	0,00048
Rijntakken	H3270	Slikkige rivieroevers	0,00009	0,00061	0,00000
Stelkampsveld	H4010A	Vochtige heiden, hogere zandgronden	0,00136	0,00269	0,00011
Stelkampsveld	H4030	Droge heiden	0,00136	0,0027	0,00013
Buurserzand & Haaksbergerveen	H5130	Jeneverbesstruwelen	0,00035	0,00301	0,00003
Rijntakken	H6120	Stroomdalgraslanden	0,00010	0,00069	0,00001
Korenburgerveen	H6230	Heischrale graslanden	0,00020	0,00205	0,00002
Stelkampsveld	H6230vka	Heischrale graslanden (vochtige, kalkarme variant)	0,00132	0,0026	0,00018
Stelkampsveld	H6410	Blauwgraslanden	0,00134	0,00266	0,00013
Rijntakken	H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	0,00010	0,00069	0,00001
Buurserzand & Haaksbergerveen*	H6510A	Glanshaver- en vossenstaart-hooilanden (glanshaver)	0,00032	0,00269	0,00002
Korenburgerveen	H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,00023	0,00135	0,00005
Witte Veen	H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,00019	0,00178	0,00002
Korenburgerveen	H7120ah	Herstellende hoogvenen (actieve hoogvenen)	0,00024	0,0024	0,00005
Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120hb	Herstellende hoogvenen (hoogveenbossen)	0,00034	0,00261	0,00002
Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120vh	Herstellende hoogvenen (vochtige heiden)	0,00036	0,00293	0,00003

Korenburgerveen	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,00020	0,00202	0,00002
Stelkampsveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,00132	0,00261	0,00009
Korenburgerveen	H7210	Galigaanmoerassen	0,00022	0,00234	0,00001
Stelkampsveld	H7230	Kalkmoerassen	0,00134	0,00266	0,00012
Stelkampsveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	0,00130	0,00287	0,00009
Bekendelle	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,00013	0,00158	0,00001
Buurserzand & Haaksbergerveen	H91D0	Hoogveenbossen	0,00034	0,00284	0,00002
Rijntakken	H91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen)	0,00007	0,00042	0,00000
Stelkampsveld	H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,00125	0,00251	0,00007
Rijntakken	H91F0	Droge hardhoutoibossen	0,00011	0,00076	0,00001
Rijntakken	ZGH3150baz	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, zoekgebied	0,00009	0,00068	0,00000
Rijntakken	ZGH6510A	Glanshaver- en vossenstaarthoilanden (glanshaver), zoekgebied	0,00010	0,00076	0,00001
Rijntakken	ZGH6510B	Glanshaver- en vossenstaarthoilanden (Vossenstaart), zoekgebied	0,00010	0,00076	0,00001
Korenburgerveen	ZGH7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen), zoekgebied	0,00020	0,00201	0,00002
Rijntakken	ZGH91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen), zoekgebied	0,00010	0,00074	0,00000
Rijntakken	ZGH91F0	Droge hardhoutoibossen, zoekgebied	0,00011	0,00071	0,00001

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er sprake is van een substantiële verlaging van de toename van de stikstofdepositie, maar dat er nog steeds sprake is van een toename van de stikstofdepositie. De omvang van deze stikstofdepositietoename is echter zo gering dat de (ecologische) onderbouwing, zoals beschreven in de vorige paragraaf, voldoende verzekert dat, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de binnen de invloedssfeer van het plangebied gelegen Natura 2000-gebieden niet verslechteren en geen sprake is van een significant verstorend effect heeft op de soorten waarvoor het gebied is.

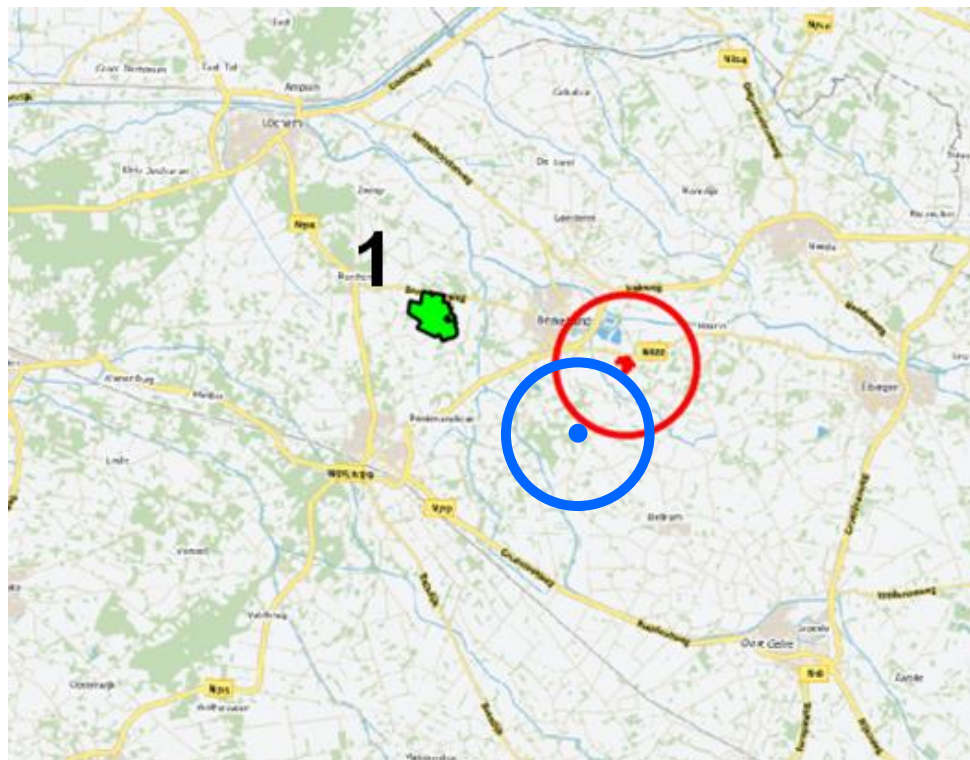
3.3.2 Externe saldering

Om te zorgen dat het crematorium met de bijbehorende voorzieningen kan worden gerealiseerd zonder dat een toename van de stikstofdepositie optreedt, zijn er door initiatiefnemer ammoniakrechten overgenomen van een agrarisch bedrijf dat stopt. Door deze externe saldering is er naast de toename van de stikstofdepositie als

gevolg van de realisatie van het crematorium met bijbehorende voorzieningen sprake van een afname van de stikstofdepositie op dezelfde voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden binnen dezelfde Natura 2000-gebieden als gevolg van de beëindiging van een agrarisch bedrijf in de nabijheid van het plangebied. Per saldo is er geen toename van de stikstofdepositie ter plaatse waar de komst van het crematorium met bijbehorende voorzieningen tot een toename van de stikstofdepositie leidt. In deze paragraaf wordt de saldering verder beschreven.

Het stoppende bedrijf

Het stoppende agrarische bedrijf is gelegen aan de Beltrumseweg 11/11a te Borculo. Op onderstaande afbeelding is de ligging van dit bedrijf weergegeven.

Kaartbeeld ligging plangebied (rood) en Beltrumseweg 11/11a (blauw) en dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied

Op het perceel is nog steeds de agrarische bebouwing aanwezig, maar deze is feitelijk niet meer in gebruik ten behoeve van agrarische activiteiten. Wel rust op het perceel nog een melding in de zin van het Activiteitenbesluit milieubeheer, zodat de agrarische activiteiten zonder nadere besluitvorming of nieuwe melding, opnieuw kunnen worden gestart.

Wijziging bestemming

Door de eigenaar van het stoppende bedrijf, de heer H.H.J. Veldhuis, is een verzoek tot wijziging van de vigerende bestemming 'Agrarisch gebied' naar de bestemming 'Woondoeleinden' ingediend. Daartoe is een wijzigingsplan vastgesteld. Het bestemmingsplan heeft de navolgende ID-code:

NL.IMRO.18590000WPBGB20150003 en is gepubliceerd op www.ruimtelijkeplannen.nl.

Het ontwerp van het wijzigingsplan lag van 25 maart tot en met 5 mei 2015 gedurende zes weken ter inzage. Er zijn geen mondelinge of schriftelijke zienswijzen ontvangen. Het wijzigingsplan is op 18 mei 2015 door de gemeenteraad van Berkelland vastgesteld. De verwachting is dat het plan op zeer korte termijn onherroepelijk wordt.

Ammoniakrechten

Voor het bedrijf Beltrumseweg 11/11a is op 11 maart 1986 de oprichtingsvergunning op grond van artikel 8.1 van de Hinderwet verleend (die inmiddels is vervangen door de Wet milieubeheer). Vervolgens is op 15 oktober 1990 een uitbreidingsvergunning verleend en is op 22 december 1992 een kennisgeving ingevolge artikel 2, lid 2 Hinderwet gedaan. Op 11 juni 1996 heeft een actualisatie van de vergunningvoorschriften plaatsgevonden. Op basis hiervan is vastgelegd welke aantallen en soorten dieren binnen de inrichting mogen worden gehouden. Bij het bedrijf betreft het met name varkens. De maximale ammoniakemissie betreft 1.782,1 kg NH₃.

Op 7 juli 2006 is een aanvraag om een revisievergunning ingediend ter actualisatie van de vigerende vergunning, als in de vorige alinea beschreven. Op basis van de laatste vergunning (beschikking gemeente Berkelland, kenmerk Wm06-154, d.d. 24 november 2006) is de maximale ammoniakemissie 1.729,3 kg NH₃.

De vergunning valt nu van rechtswege onder het Activiteitenbesluit met het vergunde veebestand. Bij wisseling van dit wettelijk regime is de vergunning van rechtswege vervallen.

In het kader van de aanvraag om de wijziging van de bestemming heeft de heer H.H.J. Veldhuis verklaard dat hij zijn ammoniakrechten overdraagt aan de heer G.J. Brinkhorst, de initiatiefnemer van het nieuwe crematorium met bijbehorende voorzieningen. Verder heeft de heer Veldhuis een afstandsverklaring van zijn rechten door een wijziging van de melding Activiteitenbesluit, in die zin dat is aangegeven dat het bedrijf stopt. Tevens is vermeld dat er afstand wordt gedaan van de NH₃ rechten, welke zijn overgedragen aan het crematorium aan de Groenloseweg 2 te Haarlo (zie bijlage 5).

Overeenkomst tussen saldogever en saldonemer

Tussen de eigenaar van het stoppende agrarische bedrijf en de initiatiefnemer van het crematorium met bijbehorende voorzieningen is een overeenkomst gesloten tot de verkoop c.q. aankoop van 1.729,3 kg NH₃.

Stikstofdepositieberekeningen

Ook in het kader van deze externe saldering zijn berekeningen uitgevoerd om aan te tonen dat er per saldo geen sprake is van een toename van de stikstofdepositie. De afname als gevolg van de beëindiging van het agrarische bedrijf is op een aantal punten berekend.

Bij de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de stallen die zijn berekend hebben de bronpunten X233.684,90, Y 456.583,92;
- wat betreft de stallen is uitgegaan van een bouwhoogte van 8 meter, een emissiepunt op 6 meter, een uittredesnelheid van 4 meter/sec. en een diameter van 0,5 m;

- de emissies zijn gemodelleerd als een continue emissie gedurende 8760 uur/jaar waarbij de jaarvracht gelijk is aan de jaarvracht hier berekende jaarvrachten voor de crematie-oven en het verkeer;
- de berekeningen worden uitgevoerd voor een regelmatig, rechthoekig raster (100 m x 100m) voor alle Natura 2000-gebieden in Nederland;
- de deposities zijn ook berekend voor de nabijgelegen gebieden in Duitsland en 36 punten op de rand van stikstofgevoelige habitattypene totale depositie bestaat uit natte en droge depositie van stikstof (N).

De uitkomsten van deze berekening is onderstaande tabel weergegeven.

Overzicht van de afname van de stikstofdepositie vanwege het verdwijnen van het agrarische bedrijf, de toename vanwege de komst van het crematorium met bijbehorende voorzieningen en het verschil daartussen

Natura 2000-gebied	Habitat type	Afname Bedrijf [mol/ha/jr]	Toename a.g.v. Crematorium [mol/ha/jr]	Vershil
Buurserzand & Haaksbergerveen	H2310	0,08	0,00029	-0,07971
Stelkampsveld	H3130	0,41	0,00136	-0,40864
Buurserzand & Haaksbergerveen	H3160	0,19	0,0034	-0,1866
Rijntakken	H3270	0,03	0,00009	-0,02991
Stelkampsveld	H4010A	0,41	0,00136	-0,40864
Stelkampsveld	H4030	0,42	0,00136	-0,41864
Buurserzand & Haaksbergerveen	H5130	0,15	0,00035	-0,14965
Rijntakken	H6120	0,02	0,0001	-0,0199
Korenburerveen	H6230	0,11	0,0002	-0,1098
Stelkampsveld	H6230vka	0,36	0,00132	-0,35868
Stelkampsveld	H6410	0,37	0,00134	-0,36866
Rijntakken	H6430C	0,02	0,0001	-0,0199
Buurserzand & Haaksbergerveen*	H6510A	0,09	0,00032	-0,08968
Korenburerveen	H7110A	0,10	0,00023	-0,09977
Witte Veen	H7110B	0,05	0,00019	-0,04981
Korenburerveen	H7120ah	0,13	0,00024	-0,12976
Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120hb	0,14	0,00034	-0,13966
Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120vh	0,19	0,00036	-0,18964
Korenburerveen	H7140A	0,11	0,0002	-0,1098
Stelkampsveld	H7150	0,36	0,00132	-0,35868
Korenburerveen	H7210	0,13	0,00022	-0,12978
Stelkampsveld	H7230	0,37	0,00134	-0,36866
Stelkampsveld	H9120	0,50	0,0013	-0,4987
Bekendelle	H9160A	0,07	0,00013	-0,06987
Buurserzand & Haaksbergerveen	H91D0	0,21	0,00034	-0,20966

Rijntakken	H91E0A	0,02	0,00007	-0,01993
Stelkampsveld	H91E0C	0,34	0,00125	-0,33875
Rijntakken	H91F0	0,02	0,00011	-0,01989
Rijntakken	ZGH3150baz	0,02	0,00009	-0,01991
Rijntakken	ZGH6510A	0,02	0,0001	-0,0199
Rijntakken	ZGH6510B	0,02	0,0001	-0,0199
Korenburgerveen	ZGH7140A	0,11	0,0002	-0,1098
Rijntakken	ZGH91E0A	0,02	0,0001	-0,0199
Rijntakken	ZGH91F0	0,03	0,00011	-0,02989

Uit deze berekeningen blijkt dat er sprake is van een afname van de stikstofdepositie als gevolg van deze externe saldering. Dit betekent dat het uitvoeren van deze mitigerende maatregel er voor zorgt dat verzekerd is dat als gevolg van het plan op zichzelf en in cumulatie met andere plannen c.q. projecten, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de binnen de invloedssfeer van het plangebied gelegen Natura 2000-gebieden niet verslechteren en geen significant verstorend effect heeft op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

4 Conclusie

In voorliggend rapport zijn de uitkomsten van een vrijwillig uitgevoerde passende beoordeling weergegeven. Deze passende beoordeling bestaat uit de ecologische onderbouwing dat de stikstofdepositietoename als gevolg van de realisatie van het crematorium met bijbehorende voorzieningen niet tot effecten leidt. Effecten zijn zeker afwezig wanneer rekening wordt gehouden met het verdwijnen van het uitrijden van mest op agrarische gronden binnen het plangebied die zullen worden omgevormd naar natuur.

Daarnaast is aangetoond dat de externe saldering met de ammoniakdepositie als gevolg van de bedrijfsbeëindiging van het agrarische bedrijf aan de Beltrumseweg 11/11a te Borculo er toe leidt dat er per saldo geen toename is van de stikstofdepositie op die voor stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden waar de komst van het crematorium met bijbehorende voorzieningen tot een toename van de stikstofdepositie leidt. Het uitvoeren van deze mitigerende maatregel is reeds in gang gezet: de overeenkomst tot overdracht van de ammoniakemissie is gesloten, er is afstand gedaan van de melding en de bestemmingsplanwijziging is recentelijk vastgesteld door de gemeenteraad van Berkelland.

Uit de uitgevoerde passende beoordeling blijkt daarmee dat verzekerd is dat als gevolg van het plan op zichzelf en in cumulatie met andere plannen c.q. projecten gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de binnen de invloedssfeer van het plangebied gelegen Natura 2000-gebieden niet verslechteren en geen significant verstorend effect heeft op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Bijlage 1: Voortoets

Bijlage 2: overzichtstabel van knelpunten per habitatype in omliggende Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebied									
Habitatype	Bekendelle	Borkeld	Buurserzand & Haaksbergervveen	Korenburgerveen	Rijntakken	Sallandse Heuvelrug	Stelkampsveld	Willinks Weust	Witte Veen
H2310		B, S	B, S						
H3130			H, B, S	H, B, S			H, B, S		H, S
H3160		H, S							H, S
H4010A		H, B, S	H, B, S				H, B, S		H, B, S
H4030		B, S	B, S			B, S	B, S		B, S
H5130		B, S	S					B, S	
H6120					H, B, S				
H6230				H, S					
H6230vka		H, B, S					H, B, S	H, B, S	
H6410				H, S			H, B, S	H, B, S	
H6510A					H, B, S				
H7110A			H, B, S	H, S					
H7110B									H, B, S
H7120ah			H, B, S	H, S					
H7120hb			H, B, S						
H7120vh			H, B, S						
H7140A				H, S					
H7150		H, B, S					H, S		
H7210				H, B, S					
H7230			H, S				H, B, S		
H9120	B, S							S	
H9160A	H, B, S							H, B, S	
H91D0			H, S	H, S					H, S
H91E0C	H, B, S			H, S			H, B, S		
ZGH6510A					H, B, S				
ZGH7140A				H, S					

H = hydrologisch;

B = beheer & inrichting;

S = stikstofdepositie.

Bijlage 3: overzicht soorten voor stikstof gevoelige leefgebieden

Natura 2000-gebied									
Soort	Bekendelle	Borkeld	Buurserzand & Haaksbergerveen	Korenburgerveen	Rijntakken	Sallandse Heuvelrug	Stelkampsveld	Willinks Weust	Witte Veen
Habitatrichtlijn									
H1134 – Bittervoorn					X				
H1166 – Kamsalamander			X	X	X	X		X	X
Vogelrichtlijn									
A004 – Dodaars					X				
A022 – Woudaapje					X				
A023 – Roerdomp					X				
A054 – Pijlstaart					X				
A107 - Korhoen						X			
A122 – Kwartelkoning					X				
A142 – Kievit					X				
A151 – Kemphaan					X				
A153 – Watersnip					X				
A156 – Grutto					X				
A162 – Tureluur					X				
A197 – Zwarte stern					X				
A229 – IJsvogel					X				
A224 – Nachtzwaluw						X			
A249 – Oeverzwaluw					X				
A276 - Roodborsttapuit						X			

Bijlage 4: memo vrijkomende natuur

SAB • Adviesgroep

bezoekadres
Lovinklaan 1
6821 HX Arnhem

correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 353 71 40
F [026] 353 71 49
I www.sab.nl
E info@sab.nl

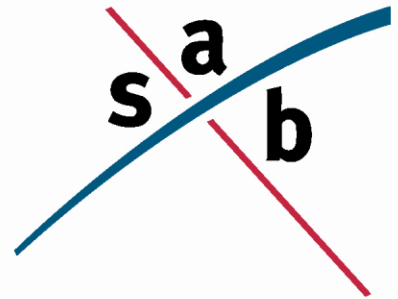
KvK Arnhem 09129459

SAB • Amsterdam

SAB • Arnhem

SAB • Eindhoven

SAB • Human Resources

memo

aan: Gert Brinkhorst, Harry Ter Beke, Coen Nieuwenhuis, Mark Daalwijk en Wim Tichelman

van: SAB, Lettie Vaatstra

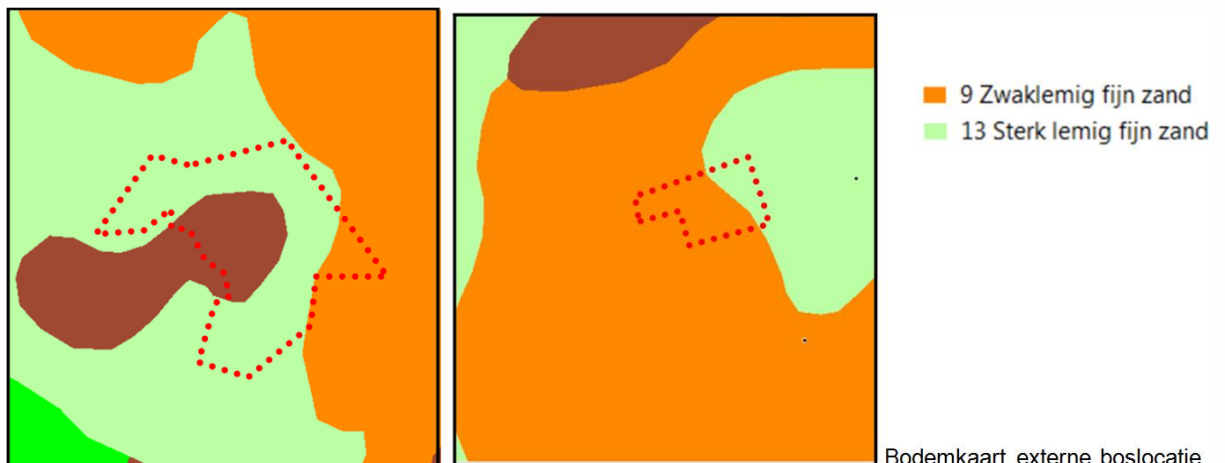
c.c.: Rendom Rouw BV, Gert Brinkhorst

datum: 18 oktober 2014

betreft: vrijkomende natuur

Binnen het plangebied wordt 3 hectare feitelijk landbouwgrond omgezet in natuurgebieden; 1 hectare op het perceel zelf en 2 hectare voor het compensatieperceel. De gronden die met onderhavig plan onttrokken worden als agrarisch land betreffen op dit moment open grasland. Dit houdt in dat ter plaatse van deze gronden geen mestaanwending meer plaats zal vinden. De gronden zijn momenteel voor de beweiding van dieren. Het uitrijden van mest is een grote bron van stikstofemissie.

De bodem ter plaatse bestaat voornamelijk uit sterk lemig fijn zand (bron: www.bodemdata.nl)

De toestand van de bodem is van belang voor bemestingsmethode, wat weer van belang is voor vervluchtigingspercentage. In het document "Emissiearm bemesten geëvalueerd, Planbureau voor de leefomgeving (PBL), april 2009, publicatienummer 500155001 is een vervluchtigingspercentage behorende bij de diverse bemestingsmethode weergegeven. De verschillende bemestingstechnieken hebben een verschillend vervluchtigingspercentage:

Overzicht van de vervluchtigings- en reductiepercentages voor ammoniak bij bemesten

Bemestingstechniek	Grasland		Bouwland	
	Vervluchtigingspercentage	Reductiepercentage	Vervluchtigingspercentage	Reductiepercentage
Breedwerpig bovengronds toedienen	68%	0%	68%	0%
Mestinjecteur	5%	93%	-	-
Bouwlandinjecteur	-	-	10%	85%
Zodebemester	12%	82%	-	-
Sleufkouterbemester	20%	71%	-	-
Sleepvoetbemester	29%	57%	-	-
Bovengronds en vervolgens onderwerken in een werkgang	-	-	23%	66%
Bovengronds en vervolgens onderwerken in twee werkgangen	-	-	46%	32%

Noot: Vervluchtigingspercentages zoals vanaf 1990 tot nu toe zijn gebruikt voor onder andere de emissieberekeningen in de Milieubalans. Het reductiepercentage is berekend ten opzichte van breedwerpig bovengronds bemesten.

Uit onderstaande tabel blijkt dat op graslanden het meeste gebruik wordt gemaakt van zodebemesting. Om die reden is het redelijk om uit te gaan van deze bemestingswijze, welke bemestingswijze in ieder geval ter plaatste van de boscompensatie feitelijk werd gebruikt. Hierbij hoort een vervluchtigingspercentage van 12%.

Resultaten van de steekproef naar de werkresultaten van het toedienen van mest

Bemestingstechniek		Grasland	Onbeteeld bouwland	Beteeld bouwland
Totaal aantal controles		1056	672	59
Niet volgens voorschrift	Breedwerpig	5%	5%	3%
	Sleepslangbemester ^{a)}	6%	-	-
Volgens voorschrift	Sleepslangbemester ^{a)}	-	1%	7%
	Sleepvoetbemester	15%	-	-
	Sleufkouterbemester	27%	7%	19%
	Zodebemester	47%	20%	71%
	Onderwerken ^{b)}	-	66%	0%

Bron: bewerkt naar Huijsmans en Verwijs (in voorbereiding a).

^{a)} Op grasland is de sleepslangbemester niet toegestaan. Bij de sleepslangbemester wordt de mest via naast elkaar gepositioneerde slangen (binnendiameter 3-5 cm) toegediend. Op bouwland was ten tijde van het onderzoek de sleepslangbemester wel toegestaan.

^{b)} Onderwerken van mest wordt alleen toegepast op onbeteeld bouwland.

Stikstofgebruiksnormen zoals zijn vastgelegd in de 'Vijfde Nederlandse Actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (2014-2017)'. Daarbij wordt voor graslanden in de worst-case vanuit gegaan dat geen gebruik wordt gemaakt van derogatie en dat 170 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar wordt gebruikt. Dit wordt als uitgangspunt genomen bij het stuk grasland ten zuiden van het crematorium. Van het compensatieperceel is bekend dat er 230 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar wordt gebruikt.

Niet alle toegediende stikstof zal emitteren naar de lucht. Hoeveel is afhankelijk van de totale hoeveelheid ammoniakale stikstof (TAN) in mest. Op basis van de gegevens van de werkgroep Unifomering berekening Mest- en mineralencijfers (WUM) is de gemiddelde N-excretie en de gemiddelde TAN in Nederlandse mest

bepaald. In de tabellen 2.1 en 2.3 van het Alterra rapport 251 (Ammoniakemissie uit dierlijke mest en kunstmest , mei 2013) zijn respectievelijk het aantal dieren per diercategorie in 2008 en 2009, de N- en P-excretie en het aandeel TAN in stal en weidemest weergegeven. Op basis van deze gegevens is de gemiddelde hoeveelheid totale ammoniakale stikstof in gemiddelde mest bepaald. De gemiddelde TAN in 2009 was 66%

Dus: 66% van 170 kg stikstof = 112,2 kg per hectare. Bij een vervluchtigingspercentage van 12% = 13,46 kg stikstof per hectare per jaar voor 1 hectare. Voor de 2 hectare van het compensatieperceel geldt de volgende berekening: 66% van 230 kg stikstof = 151,8 kg per hectare. Bij een vervluchtigingspercentage van 12% = 18,2 kg stikstof per hectare per jaar.

Bijlage 5: aanvraag wijziging bestemming

Melding Activiteitenbesluit

Hierbij doe ik, **de heer Henricus H.J. Veldhuis**, melding van het veranderen van het bedrijf **Veldhuis**. Het voor de melding gebruikte e-mail adres is **agnesveldhuis@hotmail.com**.

Vragenboom niet doorlopen

U hebt er voor gekozen om de verandering van uw bedrijf direct te melden en niet eerst de vragenboom te doorlopen. Daarom is het niet mogelijk om de milieuregels uit het Activiteitenbesluit die op uw bedrijf van toepassing zijn samen te stellen.

Gegevens melder

Naam melder:	de heer Henricus H.J. Veldhuis
Adres:	Beltrumseweg 11 7271 NB BORCULO
Telefoon:	0545273883
Fax:	0545273883
E-mail:	agnesveldhuis@hotmail.com

Gegevens bedrijf

Naam bedrijf:	Veldhuis
Adres bedrijf:	Beltrumseweg 11 7271 NB BORCULO
Toelichting locatie:	
KvK nummer:	
Type inrichting:	onbekend
Reden van melding:	Veranderen van het bedrijf

Correspondentieadres melding

Correspondentie sturen naar het adres van het bedrijf.

Beschrijving activiteiten

Datum veranderen bedrijf:	04-06-2015
Beschrijving activiteiten:	Het bedrijf gaat stoppen. Er wordt afstand gedaan van de NH3 rechten en deze gaan over naar het crematorium aan de Groenloseweg 2 te Haarlo
Bijlage met beschrijving toevoegen:	Nee

Extra informatie bij de melding

U hebt geen extra informatie bij de melding gevoegd.

Bijlagen op papier

U moet de volgende bijlagen op papier toesturen aan het bevoegd gezag.

- Indeling bedrijf (verandering):
 - de grenzen van het terrein van uw bedrijf;
 - de ligging en de indeling van de gebouwen;
 - de functie van de te onderscheiden ruimten;
 - de ligging van de bedrijfsriolering;
 - de plaats van de lozingspunten.
- Situatieschets van het bedrijf en in de omgeving gelegen gebouwen (schaal minimaal 1:10.000 en een noordpijl)
- Rapport akoestisch onderzoek (in overleg met bevoegd gezag)
- Rapport bodemkwaliteit (in overleg met bevoegd gezag)

Gegevens bevoegd gezag

Gemeente Berkelland Cluster Bouwen en Milieu Postbus 200 7270 HA Borculo
--

Correspondentienummer

Wilt u alstublieft, als u schriftelijk of mondeling contact zoekt, onderstaand nummer als correspondentienummer gebruiken?

Correspondentienummer: **Aq6bi2xh2v3**

Datum en tijdstip melding: 04-06-2015 20:16

De heer H.J. Veldhuis
Beltrumseweg 11
7271 NB BORCULO

Onderwerp:
beëindigen activiteiten

Geachte heer Veldhuis,

Op 4 juni 2014 hebben wij uw melding op grond van het Activiteitenbesluit milieubeheer (Activiteitenbesluit) ontvangen. Uw melding betreft het beëindigen van de bedrijfsmatige activiteiten op het adres Beltrumseweg 11 in Borculo.

De melding wordt gedaan voor het beëindigen van bedrijfsmatige activiteiten, opdat de vrijkomende ammoniakrechten (salderen) beschikbaar komen voor de ontwikkeling van het crematorium aan de Groenloseweg 2 in Haarlo.

Oordeel over de melding

Wij hebben uw melding getoetst aan de indieningsvereisten die in het Activiteitenbesluit zijn opgenomen. Onze conclusie is dat de melding compleet is. De melding is geregistreerd onder zaaknummer 144872.

Publicatie

De gemeente Berkelland publiceert binnenkort de ontvangst van uw melding.

Digitale afhandeling

Uw melding is digitaal ingediend via www.aimonline.nl. Wij verwerken digitaal ingediende meldingen eveneens digitaal. Dat betekent dat u brieven en/of andere documenten ontvangt via het door u opgegeven e-mailadres. Als u digitale afhandeling bezwaarlijk vindt, verzoeken wij u dit schriftelijk aan ons kenbaar te maken.

Overdragen ammoniakrechten

U heeft het beëindigen van uw bedrijfsactiviteiten gemeld en daarbij tevens in het meldingsformulier aangegeven dat u de ammoniakrechten wilt overdragen aan het crematorium, Groenloseweg 2 in Haarlo worden alle ammoniakrechten overgedragen. De provincie Gelderland zal beoordelen of de ammoniakrechten gesaldeerd kunnen worden.

Verzenddatum:
08-06-2015

Pagina:
1 van 2

Kenmerk bevoegd gezag:
144872
Kenmerk ODA:
V2015-0687

Behandeld door:
Anna Ottens

Postadres en e-mail:
Gemeente Berkelland
Postbus 200
7270 HA Borculo
info@gemeenteberkelland.nl

Afschrift aan:
Gemeente Berkelland

Bijlage:
1

Omgevingsdienst Achterhoek
www.odachterhoek.nl

Meer informatie

Voor meer informatie over deze brief kunt u contact opnemen met Anna Ottens, te bereiken onder telefoonnummer 06 86 86 22 26. Mailen kan ook naar anna.ottens@odachterhoek.nl. Wanneer u schriftelijk reageert, verzoeken wij u het zaaknummer 144872 te vermelden.

Pagina
2 van 2

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders van Berkelland,
namens deze
i.o.

Petra G.M. van Oosterbosch
directeur Omgevingsdienst Achterhoek